

תנ"ק בחינוך הממלכתי – חוברת לימוד וצבירה

תוכנית לימודים למסלול לימודי תעודה 10 שנות לימוד – תשפ"ו

כתבה: ישראלה הלזר

האלינו השמים ואדברה ותשמע הארץ, אחרי-כך.

תוכנית אימונים: מבריאת העולם דרך סיפורי
האבות, משפחה לעם והתאבות האומה.

רפאל אבקסיס - יציאת מצרים

תוכן:

מבוא.....	עמ' 4
יחידה ראשונה – הריאת העולם	עמ' 5
פעילות מסכמת.....	עמ' 22
יחידה שניה – סיפורי האבות.....	עמ' 25
פעילות מסכמת.....	עמ' 39
יחידה שלישית – יציאת מצרים ועשרת הדברות...עמ' 41	
פעילות מסכמת.....	עמ' 51
יחידה רביעית – מלחמה, גלות ואליה	עמ' 53
פעילות מסכמת.....	עמ' 66
נספח – קישורים לאתרי תנ"ך.....	עמ' 67

מבוא

"התנ"ך הוא מתנתו הגדולה של האל לאנושות." ~
יצחק בשביס-זינגר

המסר העיקרי של התנ"ך, של נביאי ישראל, הוא
שהקב"ה מתווחס לאדם במלאו הרצונות. ~
אברהם יהושע השל

לימוד סיפורי התנ"ך מאפשר לנו להכיר את הדרמות
הגדולות שהוא מביא בפנינו הנוצרות בקיום האנושי, ואם
כך להכיר טוב יותר את עצמנו, את ההתמודדויות הגדולות
של בני האדם עם העולם, עם הלוואת ועם עצמם.

סיפורי הבריאה, סיפורים אנוניברסליים, עוסקים בהתהוות
העולם וראשית ימיה של האנושות. הם מלמדים בחינה של
שאלות יסוד עקרוניות על טיב החיים ומשמעותם.

סיפורי התהוות עם ישראל ממסכה לאומה, מלמדים הכרות
עם המסר המונותאיסטי של האבות לעולם. עם התמודדויות
משפחתיות.

סיפורי הולדת משה, יציאת מצרים ומתן תורה עוסקים
בשאלות העקרוניות בדבר החירות, וחשיבותה של חקיקה
ליצירת חברה מוסרית.

ולבסוף, המלכה בישראל, הגלות ושיבת ציון, מלמדים עיסוק
בנוצצ לצורות שלטון, חשיבותה ומשמעותה של עצמאות
מדינית. הם מלמדים גם הכרות עם דמויות שמרכליותן,
בתרבות הכללית בכלל והישראלית בפרט, אינה מוטלת
בספק.

החוכמת נכתבה מתוך שימת דגש על לימוד שיש בו ערכים,
מורכבות של התלמידים בחומר הנלמד, והרלונטיות שלו
לחיינו.

יחידה ראשונה – בריאת העולם

בראשית פרק א

א בראשית, ברא אלהים, את השמים, ואת הארץ. ב והארץ, היתה תהו ובהו, וחשך, על-פני תהום; ורוח אלהים, מרחפת על-פני המים. ג ויאמר אלהים, יהי אור; ויהי-אור. ד וירא אלהים את-האור, כי-טוב; ויבדל אלהים, בין האור ובין החשך. ה ויקרא אלהים לאור יום, ולחשך קרא לילה; ויהי-ערב ויהי-בקר, יום אחד. {פ}
ו ויאמר אלהים, יהי רקיע בתוך המים, ויהי מבדיל, בין מים למים. ז ויעש אלהים, את-הרקיע, ויבדל בין המים אשר מתחת לרקיע, ובין המים אשר מעל לרקיע; ויהי-כן. ח ויקרא אלהים לרקיע, שמים; ויהי-ערב ויהי-בקר, יום שני. {פ}
ט ויאמר אלהים, יקוו המים מתחת השמים אל-מקום אחד, ותראה, היבשה; ויהי-כן. י ויקרא אלהים ליבשה ארץ, ולמקוה המים קרא ימים; וירא אלהים, כי-טוב. יא ויאמר אלהים, תדשא הארץ דשא עשב מזריע זרע, עץ פרי עשה פרי למינו, אשר זרעו-בו על-הארץ; ויהי-כן. יב ותוצא הארץ דשא עשב מזריע זרע, למינהו, ועץ עשה-פרי אשר זרעו-בו, למינהו; וירא אלהים, כי-טוב. יג ויהי-ערב ויהי-בקר, יום שלישי. {פ}
יד ויאמר אלהים, יהי מארת ברקיע השמים, להבדיל, בין היום ובין הלילה; והיו לאתת ולמועדים, ולימים ושנים. טו והיו למאורת ברקיע השמים, להאיר על-הארץ; ויהי-כן. טז ויעש אלהים, את-שני המארת הגדלים: את-המאור הגדל, לממשלת היום, ואת-המאור הקטן לממשלת הלילה, ואת הכוכבים. יז ויתן אתם אלהים, ברקיע השמים, להאיר על-הארץ. יח ולמשל, ביום ובלילה, ולהבדיל, בין האור ובין החשך; וירא אלהים, כי-טוב. יט ויהי-ערב ויהי-בקר, יום רביעי. {פ}
כ ויאמר אלהים--ישרצו המים, שרץ נפש חיה; ועוף יעופף על-הארץ, על-פני רקיע השמים. כא ויברא אלהים, את-התנינם הגדלים; ואת כל-נפש החיה הרמשת אשר שרצו המים למינהם, ואת כל-עוף כנף למינהו, וירא אלהים, כי-טוב. כב ויברך אתם אלהים, לאמר: פרו ורבו, ומלאו את-המים בימים, והעוף, ירב בארץ. כג ויהי-ערב ויהי-בקר, יום חמישי. {פ}
כד ויאמר אלהים, תוצא הארץ נפש חיה למינה, בהמה ורמש וחייתו-ארץ, למינה; ויהי-כן. כה ויעש אלהים את-חית הארץ למינה, ואת-הבהמה למינה, ואת כל-רמש האדמה, למינהו; וירא אלהים, כי-טוב. כו ויאמר אלהים, נעשה אדם בצלמנו כדמותנו; וירדו בדגת הים ובעוף השמים, ובבהמה ובכל-הארץ, ובכל-הרמש, הרמש על-הארץ. כז ויברא אלהים את-האדם בצלמו, בצלם אלהים ברא אתו: זכר ונקבה, ברא אתם. כח ויברך אתם, אלהים, ויאמר להם אלהים פרו ורבו ומלאו את-הארץ, וכבשה; וירדו בדגת הים, ובעוף השמים, ובכל-חיה, הרמשת על-הארץ. כט ויאמר אלהים, הנה נתתי לכם את-כל-עשב זרע זרע אשר על-פני כל-הארץ, ואת-כל-העץ אשר-בו פרי-עץ, זרע זרע: לכם יהיה, לאכלה. ל ולכל-חית הארץ ולכל-עוף השמים ולכל רמש על-הארץ, אשר-בו נפש חיה, את-כל-ירק עשב, לאכלה; ויהי-כן. לא וירא אלהים את-כל-אשר עשה, והנה-טוב מאד; ויהי-ערב ויהי-בקר, יום השישי. {פ}

בראשית פרק ב

א ויכלו השמים והארץ, וכל-צבאם. ב ויכל אלהים ביום השביעי, מלאכתו אשר עשה; וישובת ביום השביעי, מכל-מלאכתו אשר עשה. ג ויברך אלהים את-יום השביעי, וינקדש אתו: כי בו שבת מכל-מלאכתו, אשר-ברא אלהים לעשות. {פ}
ד אלה תולדות השמים והארץ, בהבראם: ביום, עשות יהוה אלהים--ארץ ושמים. ה וכל שיח

השדה, טרם יהיה בארץ, וכל-עשב השדה, טרם יצמח: כי לא המטיר יהוה אלהים, על-הארץ, ואדם אין, לעבד את-האדמה. ו. ואד, יעלה מן-הארץ, והשקה, את-כל-פני האדמה. ז. וייצר יהוה אלהים את-האדם, עפר מן-האדמה, ויפח באפיו, נשמת חיים; ויהי האדם, לנפש חיה. ח. ויטע יהוה אלהים, גן-בעדן--מקדם; וישם שם, את-האדם אשר יצר. ט. ויצמח יהוה אלהים, מן-האדמה, כל-עץ נחמד למראה, וטוב למאכל--ועץ החיים, בתוך הגן, ועץ, הדעת טוב ורע. י. ונהר יצא מעדן, להשקות את-הגן; ומשם, יפרד, והיה, לארבעה ראשים. יא. שם האחד, פישון--הוא הסבב, את כל-ארץ החוילה, אשר-שם, הזהב. יב. וזהב הארץ ההוא, טוב; שם הבדלח, ואבן השהם. יג. ושם-הנהר השני, גיחון--הוא הסובב, את כל-ארץ כוש. יד. ושם הנהר השלישי חדקל, הוא ההלך קדמת אשור; והנהר הרביעי, הוא פרט. טו. ויקח יהוה אלהים, את-האדם; וינחהו בגן-עדן, לעבדה ולשמרה. טז. ויצו יהוה אלהים, על-האדם לאמר: מכל עץ-הגן, אכל תאכל. יז. ומעץ, הדעת טוב ורע--לא תאכל, ממנו: כי, ביום אכלך ממנו--מות תמות. יח. ויאמר יהוה אלהים, לא-טוב היות האדם לבדו; אעשה-לו עזר, כנגדו. יט. וייצר יהוה אלהים מן-האדמה, כל-חית השדה ואת כל-עוף השמים, ויבא אל-האדם, לראות מה-יקרא-לו; וכל אשר יקרא-לו האדם נפש חיה, הוא שמו. כ. ויקרא האדם שמות, לכל-הבהמה ולעוף השמים, ולכל, חית השדה; ולאדם, לא-מצא עזר כנגדו. כא. ויפל יהוה אלהים תרדמה על-האדם, וישן; ויקח, אחת מצלעתיו, ויסגר בשר, תחתנה. כב. ויבן יהוה אלהים את-הצלע אשר-לקח מן-האדם, לאשה; ויבאה, אל-האדם. כג. ויאמר, האדם, זאת הפעם עצם מעצמי, ובשר מבשרי; לזאת יקרא אשה, כי מאיש לקחה-זאת. כד. על-כן, יעזב-איש, את-אביו, ואת-אמו; ודבק באשתו, והיו לבשר אחד. כה. ויהיו שניהם ערומים, האדם ואשתו; ולא, יתבששו.

פרק' א' – ב' – בריאה

שני הפרקים הראשונים של ספר בראשית עוסקים בבריאת העולם.

הסיפור הראשון, בפרק א', מתאפיין בנ'סוחיים נוסחתיים החוזרים על עצמם, להו סיפור בריאה שהסדר והארגון דואינטיים בו. הסיפור מלמד על בריאת עולם בשבעה ימים, על בריאה באמירה (בניאוד למיתוסים של העמים הקדומים המספרים על בריאת תוך מאבק איתנים של כוחות הטבע אלו באלו) ועל הטוב שבצולם שברא.

הסיפור השני, בפרק ב', מדגיש את מרכזיות האדם, את תפקידו לשמור על אן עדן המופיע לראשונה בפרק זה.

פרק א'	פרק ב'
האל מופיע בשם אלוהים	האל מופיע בשם המפורש
האדם נברא בצלם האל	האדם נברא מעפר
האישה נבראה עם האדם	האישה נבראה מצלע האדם
הפועל המשמעותי - ברא	הפועל המשמעותי - יצר
החיות נבראו לפני האדם	האדם בראשון ואז בעלי החיים
האדם שולט בעולם	האדם שומר על גן עדן
לסיכום: האדם נעלה, רוחני, הוא שולט בכל הברואים וקובע את הארץ.	לסיכום: האדם נשמי, נוצר מעפר, תפקידו מצומצם - שמירת הגן.

שאלות לדיון:

1. מדוע צריך שני סיפורים? כיצד הסיפורים משלימים זה

את זה?

2. הפרק הראשון שם דגש על סדר וארגון - מהי

חשיבותם?

3. בתהליכים נאמר - מה אנוש כי תזכרנו וכן אדם כי

תפקדנו, ותחסרהו מעט מאלוהים. איזה חלק של

הפסוק מתייחס לפרק הראשון ואיזה לשני? מה אומרת

פניות זו על האדם? האם הוא צליון או תחתון או גם

וגם?

משימות:

• המורה יכול¹ להביא סיפור מיתולוגי ולזהות אותו
לסיפורי הבריאה בבראשית. למשל:

אני תיאמת ומרדוק, יוצר האלים, התעמתו;

קמו לקרב, התקרבו למלחמה.

האדון פרש את רשתו והקיץ אותה בה.

את הרוח הצלה שהחליק מאחוריו הוא שחרר לתוך פניה.

כשתיאמת פצתה את פיה כדי לבלוץ אותו,

הוא הכניס את הרוח הצלה שלא תסגור את שפתייה.

הרוחות הצלות מלאו את כרסה;

קרביה נאחזו ונפער פיה.

הוא ירה חץ והוא קרע את כרסה.

הוא בותר את תוכה וקעץ את ליבה.

הוא הביס אותה וסע קץ לחייה.

הוא השליך את לווייתה וצמד עליה.

האדון נח ובדק את לווייתה.

את הפער חצה בכדי לברוא מופלאים;

הוא בותר אותה לשניים כמו דג מיוקס.

חציה הוא כונן כרקיץ השמים;

הוא משק את הבריו והציה שם משמר,

שלא ירשו למימיה לצאת.

אקריש את הדם ואיצור ואצור עצמות,

אצפה אדם קדמון - יהא שמו 'אנוש'.

אברא אדם קדמון, אנוש-

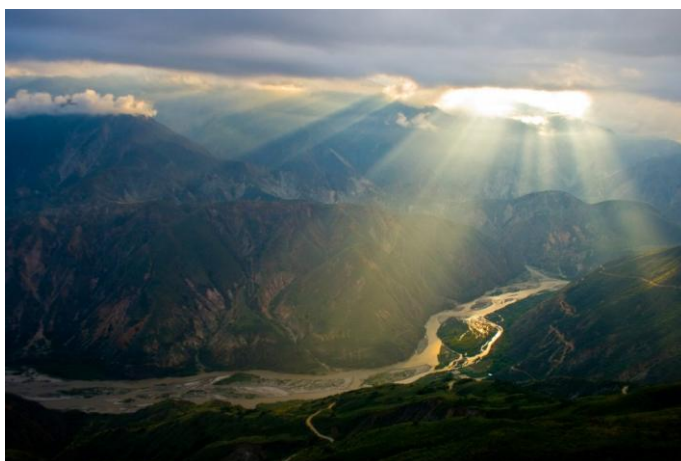
תוטף עליו עבודת האלים, והם - שינוחו!

(אנומה אליש לוח ד')

¹ הבאת המיתוס תלויה מאוד בטיב הכיתה. המורה מפעילים שיקול דעת ומחליטים אם זה מתאים לכיתתם.

- **בחרו תמונה מבין התמונות הבאות ואנאקו את
בחירתכם:**

• האלינו לשירו עידן רייכל:

<https://www.youtube.com/watch?v=LlrdEAs3U0>

בראשית
עידן רייכל
מילים ולחן: עידן רייכל

בראשית כבר הייתה אהבה
לאדמה טובה חיכתה כמו למים
חיכתה לשמש, לשקיעות שבים
ולגל של געגוע
חיכתה

ובראשית כבר הייתה אהבה
וחיכתה שיהיו לה שמיים
לשאת עיניים אל הכוכבים
וחיכתה גם לאדם וחיה
מישהו מחכה לך בבית

קרוב לכאן

אולי באיזו פינה

מקום שתקראי לו בית

כשתכנסי בו יהפוך לשלך

ובראשית כבר הייתה אהבה

וחיכתה שכבר תמצא לה מנוח

וחיכתה לילדים בחצר

וגם לעץ לטפס ולנוח בצל

בראשית כבר הייתה אהבה

ואחריה כבר נברא לו הצער

והדמעות והלב השבור

ואחריהם הגיעה נחמה

מה, לדעתם, הקשר בין השיר לפרקיט שנלמדו?

בראשית פרק ג

א וְהַנָּחֶשׁ, הָיָה עָרוֹם, מִכָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה, אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה אֱלֹהִים; וַיֹּאמֶר, אֶל-הָאִשָּׁה, אַף כִּי-
אָמַר אֱלֹהִים, לֹא תֹאכְלוּ מִכָּל עֵץ הָגֶן. ב וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה, אֶל-הַנָּחֶשׁ: מִפְּרִי עֵץ-הָגֶן,
נֹאכֵל. ג וּמִפְּרִי הָעֵץ, אֲשֶׁר בְּתוֹךְ-הָגֶן--אָמַר אֱלֹהִים לֹא תֹאכְלוּ מִמֶּנּוּ, וְלֹא תִגְעוּ בוֹ: פֶּן-
תָּמּוּתוּ. ד וַיֹּאמֶר הַנָּחֶשׁ, אֶל-הָאִשָּׁה: לֹא-מוֹת, תָּמּוּתוּ. ה כִּי, יָדַע אֱלֹהִים, כִּי בְיוֹם אֲכַלְכֶּם
מִמֶּנּוּ, וְנִפְקָחוּ עֵינֵיכֶם; וְהִיִּיתֶם, כְּאֱלֹהִים, יֹדְעִי, טוֹב וָרָע. ו וַתֵּרָא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב הָעֵץ לְמֹאכֵל וְכִי
תִאֲנֶה-הוּא לְעֵינַיִם, וְנִחְמַד הָעֵץ לְהַשְׁכִּיל, וַתִּקַּח מִפְּרִיו, וַתֹּאכַל; וַתֵּתֶן גַּם-לְאִישָׁהּ עִמָּה,
וַיֹּאכַל. ז וַתִּפְקַחְנָה, עֵינֵי שְׁנֵיהֶם, וַיֵּדְעוּ, כִּי עֲרֻמָּם הֵם; וַיִּתְּפְרוּ עֲלֵה תְּאֵנָה, וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם
חִגְרֹת. ח וַיִּשְׁמְעוּ אֶת-קוֹל יְהוָה אֱלֹהִים, מִתְהַלֵּךְ בְּגֶן--לְרוֹם הַיֹּז; וַיִּתְחַבֵּא הָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ,
מִפְּנֵי יְהוָה אֱלֹהִים, בְּתוֹךְ, עֵץ הָגֶן. ט וַיִּקְרָא יְהוָה אֱלֹהִים, אֶל-הָאָדָם; וַיֹּאמֶר לוֹ,
אֵיכָה. י וַיֹּאמֶר, אֶת-קִלְךָ שָׁמַעְתִּי בְּגֶן; וַאֲיָרָא כִי-עִירִים אָנֹכִי, וְאֶחָבָא. יא וַיֹּאמֶר--מִי הִגִּיד לְךָ,
כִּי עִירִים אָתָּה; הֲמוֹן-הָעֵץ, אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לֵבִלְתִּי אֲכַל-מִמֶּנּוּ--אֲכַלְתָּ. יב וַיֹּאמֶר, הָאָדָם: הָאִשָּׁה
אֲשֶׁר נָתַתָּה עִמָּדִי, הוּא נָתַנָּה-לִּי מִן-הָעֵץ וְאֹכֵל. יג וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים לָאִשָּׁה, מַה-זֹּאת עָשִׂית; וַתֹּאמֶר,
הָאִשָּׁה, הַנָּחֶשׁ הִשְׁיֵאנִי, וְאֹכֵל. יד וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים אֶל-הַנָּחֶשׁ, כִּי עָשִׂית זֹאת, אֲרוּר
אַתָּה מִכָּל-הַבְּהֵמָה, וּמִכָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה; עַל-גִּחְזְךָ תֵּלֵךְ, וְעַפָּר תֹּאכַל כָּל-יְמֵי חַיֶּיךָ. טו וְאִיבָה

אשית, בינך ובין האשה, ובין זרעך, ובין זרעה: הוא ישופך ראש, ואתה תשופנו עקב. }ס {טז אל-האשה אמר, הרבה ארבה עצבונך והרנך--בעצב, תלדי בנים; ואל-אישך, תשוקתך, והוא, ימשל-בך. }ס {יז ולאדם אמר, כי-שמעת לקול אשתך, ותאכל מן-העץ, אשר צויתוך לאמר לא תאכל ממנו--ארוהה האדמה, בעבורך, בעצבון תאכלנה, כל ימי חייך. יח וקוץ ודרדר, תצמיח לך; ואכלת, את-עשב השדה. יט בזעת אפך, תאכל לחם, עד שובך אל-האדמה, כי ממנה לקחת: כי-עפר אתה, ואל-עפר תשוב. כ ויקרא האדם שם אשתו, חנה: כי הוא היתה, אם כל-חי. כא ויעש יהוה אלהים לאדם ולאשתו, כתנות עור--וילבשם. }פ {

כב ויאמר יהוה אלהים, הן האדם היה כאחד ממנו, לדעת, טוב ורע; ועתה פן-ישלח ידו, ולקח גם מעץ החיים, ואכל, וחי לעלם. כג וישלחהו יהוה אלהים, מגן-עדן--לעבד, את-האדמה, אשר לקח, משם. כד ויגרש, את-האדם; וישכן מקדם לגן-עדן את-הכרבים, ואת להט החרב המתהפכת, לשמר, את-דרך עץ החיים. }ס {

פרק ד' – דן עדן:

*פרק ד' הוא המשכו של פרק ה' ובו המשך תיאור דן-עדן.
בדן שני ציט.*

*הפרק עונה על שאלות יסוד של האדם: מדוע יש מוות
בצואה, מדוע קשה הלידה כל כך, מדוע קשה להתכנס?
התשובה לכל השאלות האלה שמציע הפרק היא חטא האכילה
מצד הדעת.*

*הפרק עוסק בבחירה חופשית, ברצון לדעת ולהשכיל. בלקיחת
אחריות על מעשיו. באתגר להתבגר ולצאת אל החיים ואל
הקשיים וההתמודדויות שהם מלמנים.*

שאלות לדיון:

1. לא היתה לכם בחירה כלל – במה הייתם בוחרים: בחיי
נצח או בדעת וחיים קצרים יותר, אך עם משמעות?
2. הפרק כולל מאשימים את האחר. האדם את חוה, וחוה
את הנחש. איך אתם מסבירים התנהלות זו? כיצד צריך

לנהוג במצב בו עושים מעשה שאינו מקובל על אחרים?
 להאשים, להתחמק, או לקחת אחריות?
 3. מיהו הנחש? יצור פלאי? קול פנימי של האישה בליבה
 שהסית ופיתה אותה? איך מתמודדים עם פיתוי?

משימות:

- לפניכם מספר תמונות. צנו על השאלות המופיעות
 אחריהן:

מי הפרק ע' משוחח עם הנחש ומי בתמונה? התוכלו להסביר
 את סיבת ההבדל?

מי מופיע בתמונות? איזו מהן מצאה חן בעיניכם יותר?
הסבירו.

בראשית פרק ד

א וְהָאָדָם, יָדַע אֶת-חַוָּה אִשְׁתּוֹ; וַתַּהַר, וַתֵּלֶד אֶת-קַיִן, וַתֹּאמֶר, קָנִיתִי אִישׁ אֶת-יְהוָה. ב וַתִּסָּף
לָלֶדֶת, אֶת-אָחִיו אֶת-הָבֶל; וַיְהִי-הֶבֶל, רֹעֵה צֹאן, וְקַיִן, הָיָה עֹבֵד אֲדָמָה. ג וַיְהִי, מִקֵּץ יָמִים; וַיָּבֵא
קַיִן מִפְּרִי הָאֲדָמָה, מִנְחָה--לַיהוָה. ד וְהֶבֶל הֵבִיא גַם-הוּא מִבְּכֹרוֹת צֹאנוֹ, וּמִחִלְבֵּהֶן; וַיִּשַׁע יְהוָה,
אֶל-הֶבֶל וְאֶל-מִנְחָתוֹ. ה וְאֶל-קַיִן וְאֶל-מִנְחָתוֹ, לֹא שָׁעָה; וַיַּחַר לְקַיִן מְאֹד, וַיִּפְּלוּ פָּנָיו. ו וַיֹּאמֶר
יְהוָה, אֶל-קַיִן: לָמָּה חָרָה לָךְ, וְלָמָּה נָפְלוּ פָנֶיךָ. ז הֲלוֹא אִם-תֵּיטִיב, שְׂאֵת, וְאִם לֹא תֵיטִיב,
לִפְתָּח חַטָּאת רֹבֵץ; וְאֵלֶיךָ, תְּשׁוּקָתוֹ, וְאַתָּה, תִּמְשָׁל-בּוֹ. ח וַיֹּאמֶר קַיִן, אֶל-הֶבֶל אָחִיו; וַיְהִי
בְהִיּוֹתָם בַּשָּׂדֶה, וַיָּקָם קַיִן אֶל-הֶבֶל אָחִיו וַיַּהַרְגֵהוּ. ט וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-קַיִן, אֵי הֶבֶל אָחִיךָ; וַיֹּאמֶר
לֹא יָדַעְתִּי, הֲשֹׁמֵר אָחִי אָנֹכִי. י וַיֹּאמֶר, מָה עָשִׂיתָ; קוֹל דְּמֵי אָחִיךָ, צֹעֲקִים אֵלַי מִן-
הָאֲדָמָה. יא וְעַתָּה, אָרוּר אַתָּה, מִן-הָאֲדָמָה אֲשֶׁר פָּצְתָה אֶת-פִּיהָ, לְקַחַת אֶת-דְּמֵי אָחִיךָ
מִיָּדְךָ. יב כִּי תַעֲבֹד אֶת-הָאֲדָמָה, לֹא-תִסָּף תֵּת-כֹּחָהּ לָךְ; נָע וָנָד, תִּהְיֶה בָאָרֶץ. יג וַיֹּאמֶר קַיִן,
אֶל-יְהוָה: גָּדוֹל עֲוֹנִי, מִנְּשֹׂא. יד הֵן גִּרְשָׁתָּ אֹתִי הַיּוֹם, מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה, וּמִפְּנֵיךָ, אֶסְתֵּר; וְהָיִיתִי
נָע וָנָד, בָּאָרֶץ, וְהָיָה כָל-מֹצְאִי, יַהַרְגֵנִי. טו וַיֹּאמֶר לוֹ יְהוָה, לֵכֵן כָּל-הֹרֵג קַיִן, שְׁבַע־עֲתִים, יָקָם;
וַיִּשֶׂם יְהוָה לְקַיִן אוֹת, לְבִלְתִּי הַכּוֹת-אֹתוֹ כָּל-מֹצְאוֹ. טז וַיֵּצֵא קַיִן, מִלִּפְנֵי יְהוָה; וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ-נוֹד,
קִדְמַת-עֵדֶן. יז וַיֵּדַע קַיִן אֶת-אִשְׁתּוֹ, וַתַּהַר וַתֵּלֶד אֶת-חָנוֹךְ; וַיְהִי, בֶּןָה עֵיר, וַיִּקְרָא שֵׁם הָעֵיר,
כְּשֵׁם בְּנוֹ חָנוֹךְ. יח וַיִּוָּלֶד לְחָנוֹךְ, אֶת-עֵינֹד, וְעֵירֹד, יָלַד אֶת-מְחוּיָאֵל; וּמְחוּיָאֵל, יָלַד אֶת-
מֶתוֹשָׁאֵל, וּמֶתוֹשָׁאֵל, יָלַד אֶת-לָמֶךְ. יט וַיִּקַּח-לוֹ לָמֶךְ, שְׁתֵּי נָשִׁים: שֵׁם הָאֶחָת עֵדָה, וְשֵׁם
הַשֵּׁנִית צִלָּה. כ וַתֵּלֶד עֵדָה, אֶת-יָבֶל: הוּא הָיָה--אָבִי, יֹשֵׁב אֶהֱל וּמִקְנֶה. כא וְשֵׁם אָחִיו,
יֹבֶל: הוּא הָיָה--אָבִי, כָּל-תֹּפֶשׁ כְּנוֹר וְעֹגֵב. כב וַצִּלָּה גַם-הִוא, יָלְדָה אֶת-תּוֹבֵל קַיִן--לְטָט, כָּל-
חֹרֶשׁ נְחָשֶׁת וּבִרְזָל; וְאַחֹת תּוֹבֵל-קַיִן, נַעֲמָה. כג וַיֹּאמֶר לָמֶךְ לְנָשָׁיו, עֵדָה וַצִּלָּה שְׁמַעַן קוֹלִי--
נָשִׁי לָמֶךְ, הֲאִזְנָה אִמְרָתִי: כִּי אִישׁ הִרְגָתִי לִפְעֻעִי, וַיֵּלֶד לְחִבְרָתִי. כד כִּי שְׁבַע־עֲתִים, יָקָם-קַיִן;
וְלָמֶךְ, שְׁבַעִים וְשִׁבְעָה. כה וַיֵּדַע אָדָם עוֹד, אֶת-אִשְׁתּוֹ, וַתֵּלֶד בֶּן, וַתִּקְרָא אֶת-שְׁמוֹ שֵׁת: כִּי שֵׁת-
לִי אֱלֹהִים, זָרַע אַחֵר--תַּחַת הֶבֶל, כִּי הָרַגוּ קַיִן. כו וּלְשֵׁת גַּם-הִוא יָלַד-בֶּן, וַיִּקְרָא אֶת-שְׁמוֹ אֵנוֹשׁ;
אִז הָיָה, לְקָרָא בְּשֵׁם יְהוָה. {ס}

פרק ד' (1-15) – קין והבל

פרק זה עוסק במתח בין אחים. בקנאה. בהתמודדות עם דחיה.

קין יולד מתנה לאף אך מתנתו נדחית. רק מתנת אחיו הבל מתקבלת. קין רוצח את הבל ובתחילה מכחיש את המעשה. רק משהודה במעשה השופט שהוא האף דן אותו לנדודים ומצניק לו את את קין שתאן צליו.

הפרק מלמך התייחסות להתמודדות עם דחיה וקנאה. הפרק עוסק בחשיבות השליטה בכעסים. הפרק עוסק עם בחשיבותה

של האדמה כמקור פרנסה עיקרי באותם ימים. קין נענש
 בנדודים כך שלא יוכל להמשיך להתפרנס מן האדמה. הפרק
 עוסק בקבלת אחריות. אות קין מתפרש לציתים כאינסואיזיה
 פנימית ללכת בדרכים בהן לא יתקל קין ברוצים בנקמת
 דם. הפרק יוצא נגד מנהג נקמת הדם האלהרה לא לפאז
 בקין.

עאלות לדיון:

1. רבי אלעזר הקפר אומר: הקנאה והתאוה והכבוד
 מוציאים את האדם מן העולם. הסבירו אמירה זו.
 האם נתקללת במקרה של קנאה? כיצד מתמודדים עם
 זה?
2. האם נדודים הם עונש? האם זה עונש מספיק לרוצח?
 האם בכל זאת תוכלו לסנער ולהגן על קין?

משימות:

- צפו בסרטון הבא:

<https://www.929.org.il/page/4/post/100>

- עם מי אתם מסכימים? האם קין הוא ילד מוכה?
 האם הניסיון שלו היה קשה מדי?
- הפרק אינו מסביר מה אמר קין למהל כשהם היו
 בשדה. אולי כי כשרוצים לפאז לא מחפשים סיבות.
 חברו דיאלוג קצר ביניהם. מה אמר קין למהל?
- חפשו תמונה או שיר שמבטאים את מה שאתם
 חושבים על הסיפור.

בראשית פרק ו

ה וַיֵּרָא יְהוָה, כִּי רְבָה רָעַת הָאָדָם בָּאָרֶץ, וְכָל-יֹצֵר מְחַשְׁבֶּת לֵב, רַק רָע כָּל-הַיּוֹם. וַיִּנָּחֵם יְהוָה, כִּי-עָשָׂה אֶת-הָאָדָם בָּאָרֶץ; וַיִּתְּעֶצֶב, אֶל-לִבּוֹ. ז וַיֹּאמֶר יְהוָה, אֲמַחֶה אֶת-הָאָדָם אֲשֶׁר-בָּרַאתִי מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה, מֵאָדָם עַד-בְּהֵמָה, עַד-רֶמֶשׂ וְעַד-עוֹף הַשָּׁמַיִם: כִּי נִחַמְתִּי, כִּי עָשִׂיתִם. ח וְנֹחַ, מֵצָא חֵן בְּעֵינֵי יְהוָה. {פ} ט אֵלֶּה, תּוֹלְדֹת נֹחַ--נֹחַ אִישׁ צַדִּיק תָּמִים הָיָה, בְּדֹרֹתָיו: אֶת-הָאֱלֹהִים, הִתְהַלֵּךְ-נֹחַ. י וַיִּזְלַד נֹחַ, שְׁלֹשָׁה בָנִים--אֶת-שָׁם, אֶת-חָם וְאֶת-יָפֶת. יא וַתִּשְׁחַת הָאָרֶץ, לִפְנֵי הָאֱלֹהִים; וַתִּמְלֵא הָאָרֶץ, חֲמָס. יב וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת-הָאָרֶץ, וְהִנֵּה נִשְׁחָתָה: כִּי-הִשְׁחִית כָּל-בָּשָׂר אֶת-דְּרָכָו, עַל-הָאָרֶץ. {ס} יג וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְנֹחַ, קֵץ כָּל-בָּשָׂר בָּא לִפְנֵי--כִּי-מָלְאָה הָאָרֶץ חֲמָס, מִפְּנֵיהֶם; וְהִנֵּנִי מַשְׁחִיתֶם, אֶת-הָאָרֶץ. יד עֲשֵׂה לְךָ תֵּבַת עֲצֵי-גִפְרִית, קָנִים תַּעֲשֶׂה אֶת-הַתֵּבָה; וְכָפַרְתָּ אֹתָהּ מִבַּיִת וּמִחוּץ, בַּכֹּפֶר. טו וְזֶה, אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה אֹתָהּ: שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אַמָּה, אֶרֶךְ הַתֵּבָה, חֲמִשִּׁים אַמָּה רָחְבָּהּ, וּשְׁלֹשִׁים אַמָּה קוֹמָתָהּ. טז צֹהַר תַּעֲשֶׂה לַתֵּבָה, וְאֶל-אַמָּה תְּכַלְכֶּנָּה מִלְמַעְלָה, וּפֶתַח הַתֵּבָה, בְּצִדָּהּ תִּשִּׂים; תִּחְתִּים שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים, תַּעֲשֶׂה. יז וְאֲנִי, הִנְנִי מְבִיא אֶת-הַמָּבּוּל מִיָּם עַל-הָאָרֶץ, לְשַׁחַת כָּל-בָּשָׂר אֲשֶׁר-בּוֹ רוּחַ חַיִּים, מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם: כָּל אֲשֶׁר-בָּאָרֶץ, יָגוּעַ. יח וְהַקְמַתִּי אֶת-בְּרִיתִי, אִתְּךָ; וּבֵאתִי, אֶל-הַתֵּבָה--אִתָּהּ, וּבְנֶיךָ וְאִשְׁתְּךָ וְנִשְׁי-בְנֶיךָ אִתְּךָ. יט וּמִכָּל-הַחַי מִכָּל-בָּשָׂר שְׁנַיִם מִכָּל, תָּבִיא אֶל-הַתֵּבָה--לְהַחֲיָה אִתְּךָ: זָכָר וּנְקֵבָה, יִהְיוּ. כ מִהָעוֹף לְמִינֵהוּ, וּמִן-הַבְּהֵמָה לְמִינָהּ, מִכָּל רֶמֶשׂ הָאֲדָמָה, לְמִינֵהוּ--שְׁנַיִם מִכָּל יָבֹאוּ אֵלֶיךָ, לְהַחֲיֹת. כא וְאֹתָהּ קָח-לְךָ, מִכָּל-מֵאֵכֶל אֲשֶׁר יֵאָכֵל, וְאִסַּפְתָּ, אֵלֶיךָ; וְהָיָה לְךָ וּלְהֶם, לְאֹכֶלָה. כב וַיַּעַשׂ, נֹחַ: כָּל אֲשֶׁר צִוָּה אֹתוֹ, אֱלֹהִים--כֵּן עָשָׂה.

פרק ו' (5-22) - מִבּוּל

פרקי המבול צוסק'ט בחטאי האנושות, בסיבה להרס העולם, בהצלתו של נח. ובימים שאחרי המבול. סיפורי מבול היו נפוצים גם בתרבויות אחרות אולם אחד ההבדלים בין סיפורי מבול קדומים אלו לסיפור התנ"כי הוא שש כוחות הטבע שהם האלים משתלבים באופן שרירותי, ואילו בתנ"ך מוצג מסר של שכר ועונש. מעשיו הטובים של נח סייעו לו להינצל מן המבול. הסיפור גם מעניק הסבר לתופעות. למשל: מדוע

יש קשת בשמים בימי גשם? הסיפור עוסק באחריות של אדם
לאחרים (נח חשב רק על עצמו והציף את קרוביו) ובאחריות
של האדם לעצמו.

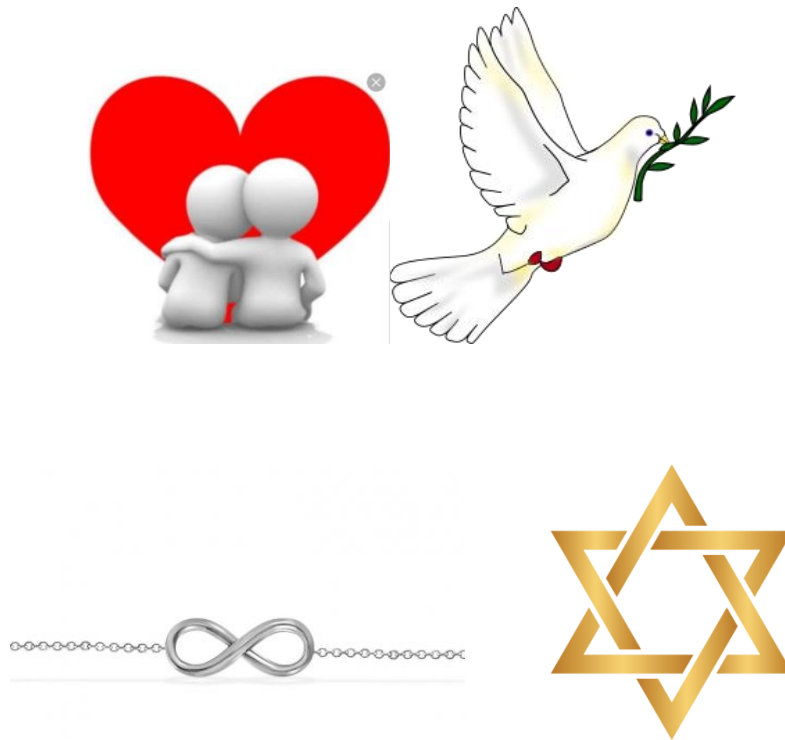
שאלות לדיון:

1. מה לדעתכם יכול נח לעשות למען אחרים?
2. האם אסונות טבע כמו צונאמי ובכלל מזה כדור הארץ
בימינו הם דבר שניתן למנוע?

משימות:

- חפשו היכן נמצא הר אררט עליו נחה התיבה אחרי
המבול.
 - היונה עם עלה הזית הפכה לסמל של שלום בין בני
אדם ובין האדם לטבע. איזה עוד סמלים אתם
מכירים?
- בחרו אחד מן הסמלים הבאים ונמקו את בחירתכם:

בראשית פרק יא

א ויהי כל-הארץ, שפה אחת, ודברים, אחדים. ב ויהי, בנסעם מקדם; וימצאו בקעה בארץ שנער, וישבו שם. ג ויאמרו איש אל-רעהו, הבה נלבנה לבנים, ונשרפה, לשרפה; ותהי להם הלבנה, לאבן, והחמר, היה להם לחמר. ד ויאמרו הבה נבנה-לנו עיר, ומגדל וראשו בשמים, ונעשה-לנו, שם: פן-נפוז, על-פני כל-הארץ. ה וירד יהוה, לראות את-העיר ואת-המגדל, אשר בנו, בני האדם. ו ויאמר יהוה, הן עם אחד ושפה אחת לכלם, וזה, החלם לעשות; ועתה לא-יבצר מהם, כל אשר יזמו לעשות. ז הבה, נרדה, ונבלה שם, שפתם--אשר לא ישמעו, איש שפת רעהו. ח ויפץ יהוה אתם משם, על-פני כל-הארץ; ויחדלו, לבנות העיר. ט על-כן קרא שמה, בבל, כי-שם בלל יהוה, שפת כל-הארץ; ומשם הפיצם יהוה, על-פני כל-הארץ. {פ}

פרק י"א (1-9) – מנדל בבל

הפרק עוסק במנדל בבל. הסיפור יוצא נלד חטא האלה והרצון האנושי להיות כאלהים. אנשי המנדל רצו לעשות לעצמם שם ולבנות מנדל שראשו בשמים – מקום משכן

האל. הם גם רצו אותו כמעין מדגלור המסייע למי שהרחיק
לחזור אל הציר. לכן אמרו: בן נפול על פני כל הארץ.

אבל האל הפר את תוכניתם.

הסיפור מעניק הסבר לאופן בו נוצרו שפות שונות בצולם
ולאופן בו התפלגו בני האדם על פני כדור הארץ.

מדרש השם בבל הוא – כי שם בבל ה' שפת כל הארץ. כק
מסביר התנך את פשרם של שמות. בבל נקראת גם בבל כי
באב בשפות שמיות הוא עבר, והיא נחשבה בעיני יושביה לשער
השמיים.

שאלות לדיון:

1. האדם שאף גם כיום להאיץ לשמיים: החלליות הניצו
לירח (כק גם סיפורה של בראשית החללית שלנו). מה
דעתכם, האם זו בעיה והאם לה מעיד על טאה
אנושית?

2. בני אדם התפלגו בצולם, עם זאת היום עם
הטלובליזיה הצולם מתאחד. האם טוב שיש תרבויות
שונות או שכל האנושות להתאחד? הסבירו מה טוב בכל
אחת מן האפשרויות האלה.

3. על פסוק 6 שבפרקנו מספרת אגדת חז"ל כי מגדל בבל היה גבוה מאוד ואם
נפל אדם ומת, לא שמו הבונים ליבם עליו, אם נפלה לבנה (אבן בניה) אחת,
היו יושבים ובוכים ואומרים: "אוי לנו". (פרקי דרבי אליעזר פרק כ"ד).

הסיפור עוסק בחשיבות החומר בעיני אנשי מדגל בבל
לצומת הללול בחיי אדם. מה דעתכם על הסיפור?

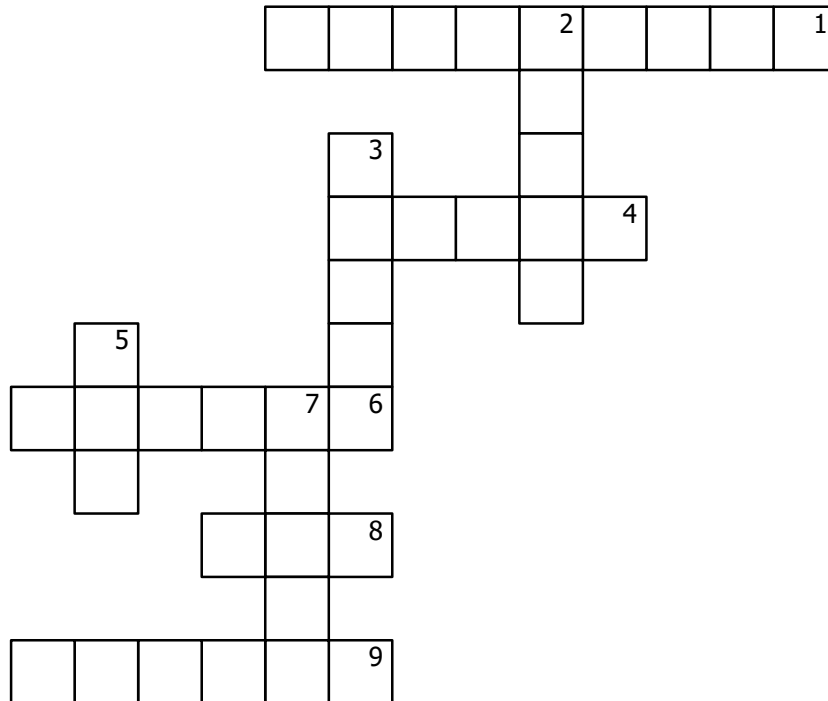

- התבוננו בשתי התמונות. איילו מהן תואמת יותר את הסיפור?
- צפו בסרטון הבא – האם מתאים ללמד ילדים את התנ"ך כפי שצושים בסרטון? נמקו.

https://www.youtube.com/watch?v=KleGK4n0TzU&list=PLEs05azCykmXgfggKHV-S_Ir-BR1Q94FH&index=11

פעילויות לסיכום היחידה:

תשבץ ראשית האנושות

מאוזן

1. מה הקריב קין לאל
4. מה מופיע רק בבראשית ב
6. ממה ניצל נח
8. מה הקריב הבל לאל
9. מה רצו אנשי מגדל בבל

מאונך

2. מי הביאה לנח ענף זית
3. כמה סיפורי בריאה יש בבראשית
5. מהו שמה של אם כל חי
7. מה היה חטאם של אנשי מגדל בבל

37 בסרטון הבא המסכם את מה שלמדנו וקראו את השיר:

<https://www.youtube.com/watch?v=SSk5FkTklQc&list=PL5i9jeyuf2TExzYFdI2FY5e8y1Vq2EXNB>

בראשית

מילים ולחן: דון מקלין

תרגום: רחל שפירא

בראשית היה לא כלום, רק חושך ודממה

מדבר האלהים בקצופי האדמה

מצל הצרובים קורצו כוכבי יהלומים

בעש החדש הופיעו יצורים אילמים

והאדם היה פרוצה ברצף האינסוף

שאלוהים בחוכמתו שמר אותה לסוף.

התצננו מאל, התצננו מאל

וכשנו כסא וסמ נלך

התצננו מאל, ליילדינו בלבד

רק להם לא היינו לעזר.

ההרים קיבלו צורה וכך העמקים

ונהרות פילסו דרכם בחריצת סכין

גלי גאות היו את לב הארץ מפלחים

קרני השמש השתברו אל בוק משהים

וסיר חיים פרץ כמו המנון וכמו מחול

טיפה של דם נפלה אי שם, הכתימה את החול.

התעצמנו מאל...

ונשרים דאו מצל הצן המבורק
טיפת הדם הפכה אדם כעץ חייט צמח
באודל בדידותו צלצול חרטה מעצמותיו
עוצבה להיות לו לבת זוג מושלמת בכל תו
ועץ הדעת, כק הודעס, אסור למאכל
באן העדן הנחש לרעליהם לחל.

התעצמנו מאל...

עץ הדעת מוות בו, בו חייכת תלויים
איכלו איכלו לחשנחש, היו כאלהים
איכלו איכלו מפרי העץ טירפו אותו עד תום
עד שתבינו מהו טעם כח ושלטון
אבד לנו אותו הצן, אשר איבדו שניהם
אבות קובעים את המחיר שמשלמים בניהם.

התעצמנו מאל...

שאלות לסיכום:

1. איילו מהסיפורים שלמדתם ביחידה זו מוזכרים בשיר?
איילו אינם מוזכרים?
2. מדוע נקראים סיפורים אלו סיפורים אונ�ברסליים?
הדאימו בעזרת סיפור אחד שבו המסר נועץ לכל בני
האדם.
3. איילה מהסיפורים שלמדתם אהבתם, הסבירו מדוע. איילה
מביניהם פחות אהבתם. הסבירו מדוע.

יחידה שניה – סיפורי האבות

ביחידה זו אנו עוקבים אחר סיפורי אבותינו וננסה להבין
מספחה שתהפוך בכור ההיתוך המצוי לעם. מספחה הנושאת
מסר מונותאיסטי.

בראשית פרק יב

א ויאמר יהוה אל-אברהם, לה-לה מארצך וממולדתך ומבית אביך, אל-הארץ, אשר
ארצך. ב ואעשה, לגוי גדול, ואברכה, ואגדלה שמך; והיה, ברכה. ג ואברכה, מברכך,
ומקללה, אאר; ונברכו בך, כל משפחת האדמה. ד וילך אברהם, כאשר דבר אליו יהוה, וילך
אתו, לוט; ואברהם, בן-חמש שנים ושבעים שנה, בצאתו, מחרן. ה ויקח אברהם את-שרי אשתו
ואת-לוט בן-אחיו, ואת-כל-רכושם אשר רכשו, ואת-הנפשו, אשר עשו בחרן; ויצאו, ללכת
ארצה כנען, ויצאו, ארצה כנען. ו ויעבר אברהם, בארץ, עד מקום שכם, עד אלון מורה;
והכנעני, אז בארץ. ז וירא יהוה, אל-אברהם, ויאמר, לזרעך אתן את-הארץ הזאת; ויבן שם
מזבח, ליהוה הנראה אליו. ח ויעתק משם ההרה, מקדם לבית-אל--ויט אהלה; בית-אל מים,
והעי מקדם, ויבן-שם מזבח ליהוה, ויקרא בשם יהוה. ט ויסע אברהם, הלוח ונסוע הנגבה. {פ}
י ויהי רעב, בארץ; וירד אברהם מצרימה לגור שם, כי-כבד הרעב בארץ. יא ויהי, כאשר הקריב
לבוא מצרימה; ויאמר, אל-שרי אשתו, הנה-נא ידעתי, כי אשה יפת-מראה את. יב והיה, כי-
יראו אתה המצרים, ואמרו, אשתו זאת; והרגו אתי, ואתך יחיו. יג אמרי-נא, אחתי את--למען
יטב-לי בעבורה, וחייתה נפשי בגללה. יד ויהי, כבוא אברהם מצרימה; ויראו המצרים את-
האשה, כי-יפה הוא מאד. טו ויראו אתה שרי פרעה, ויהללו אתה אל-פרעה; ותקח האשה,
בית פרעה. טז ולאברהם היטיב, בעבורה; ויהי-לו צאן-ובקר, וחמרים, ועבדים ושפחות, ואתנת
וגמלים. יז וינגע יהוה את-פרעה נגעים גדלים, ואת-ביתו, על-דבר שרי, אשת
אברהם. יח ויקרא פרעה, לאברהם, ויאמר, מה-זאת עשית לי; למה לא-הגדת לי, כי אשתך
הוא. יט למה אמרת אחתי הוא, ואקח אתה לי לאשה; ועתה, הנה אשתך קח לך. כ ויצו
עליו פרעה, אנשים; וישלחו אתו ואת-אשתו, ואת-כל-אשר-לו.

פרק י"ב – לפק אברהם

הפרק זה אנו עוקבים הכרות עם אבי האומה העברית ואבי
האומה הערבית נולד המסר המונותאיסטי – אברהם. הפרק
אינו מסביר מדוע נבחר אברהם, אולם הוא יצאנו ומכאן
ואילך בעשרה ניסיונות שפרקנו שני הראשונים שבהם,
ניסיונות המצדיקים את בחירתו.

החלק הראשון של הפרק מלמד על הצורה של אברהם מאור כשדים לנצח. אברהם נדרש להאמין בכל ההטחות שניתנות לו יתאמץ, למרות שכלי 75 קשה להאמין בהם. הוא מקבל את ההטחת הארץ והצאצאים.

החלק השני בלל רצה הוא יורד למצרים ומבקש מאשתו לומר שהיא אחותו (ואמנם לפי פרק כ' היא אחותו למחצה) כדי שלא יפגעו בו. לפי חוקי אור כשדים משם הוא הציג, בדע שבר מצה על אשה שהיא אחותו אסור לקחתה ללא רשותו, אולם במצרים החוקים היו קצת אחרים...

האל מצניח את המצרים שלקחו את שרה והיא מושבת לו אולם הם מארשים ממצרים אולם עם רכוש רב. מצה אבות – סימן לבנים: כך ירדו צאצאי אברהם למצרים, יפגעו בהם ולבסוף יצאו משם ברכוש גדול.

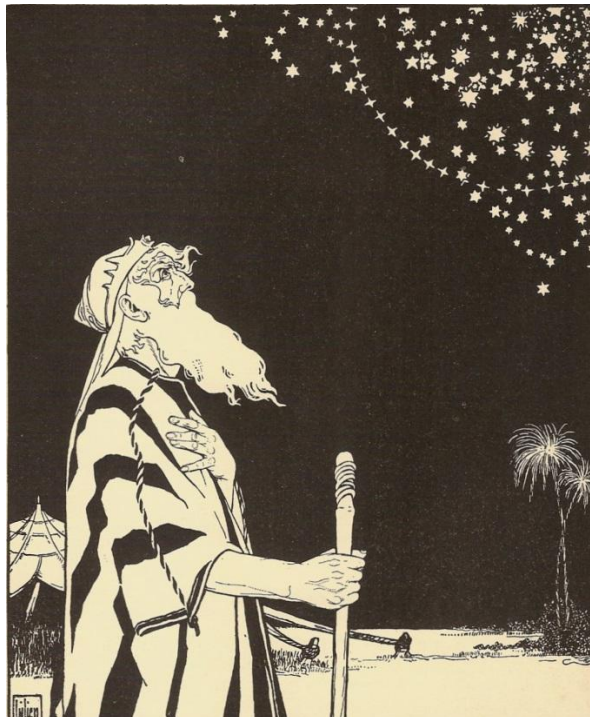
שאלות לדיון:

1. מהו הקושי בהצורה בלי מבור אף ארץ חדשה עם שפה ותרבות חדשות?
2. מה מותר לעשות בשעת סכנה? האם אתם מסכימים עם התנהלותו של אברהם?
3. כאשר רוצים להעביר מסר חשוב כפי שאברהם רצה להפיץ את המונותאיזם, מהי הדרך המומלצת? איך משכנעים אחרים במה שאנו מאמינים בו?

משיחות:

לפניכם תמונה של אברהם -

• מה בא לידי ביטוי בתמונה?

• לפניכם סרטון - מה הוא מלמד על מסעותיו של

אברהם? תוכלו להעזר גם במפה.

• חזרו דבר אחד שהסרטון לימד אתכם על דמותו של

אברהם.

<https://www.youtube.com/watch?v=xArv9GVIGw&t=10s>

בראשית פרק כז

א ויהי כִּי-זָקַן יִצְחָק, וַתִּכְהִינּוּ עֵינָיו מֵרְאֹת; וַיִּקְרָא אֶת-עֶשָׂו בְּנוֹ הַגָּדֹל, וַיֹּאמֶר אֵלָיו בְּנִי, וַיֹּאמֶר אֵלָיו, הֲנִנִי. **ב** וַיֹּאמֶר, הִנֵּה-נָא זִקְנֹתִי; לֹא יִדְעֹתִי, יוֹם מוֹתִי. **ג** וַעֲתָה שְׂא-נָא כְּלִיךָ, תְּלִיךָ וְקִשְׁתְּךָ; וְצֹא, הַשָּׂדֶה, וְצֹדֶה לִי, צִידָה (צִיד). **ד** וַעֲשֵׂה-לִי מִטְעָמִים כַּאֲשֶׁר אֶהְבֵּתִי, וְהִבֵּיָאָה לִי--וְאָכְלָה: בְּעֶבֶר תִּבְרַכְךָ נַפְשִׁי, בְּטָרֶם אָמוּת. **ה** וַרְבֵּקָה שָׁמַעַת--בְּדַבַּר יִצְחָק, אֶל-עֶשָׂו בְּנוֹ; וַיֵּלֶךְ עֶשָׂו הַשָּׂדֶה, לְצֹד צִיד לְהִבִּיא. **ו** וַרְבֵּקָה, אָמְרָה, אֶל-יַעֲקֹב בְּנָהּ, לֵאמֹר: הִנֵּה שָׁמַעַתִּי אֶת-אָבִיךָ, מְדַבֵּר אֶל-עֶשָׂו אֲחִיךָ לֵאמֹר. **ז** הִבֵּיָאָה לִי צִיד וַעֲשֵׂה-לִי מִטְעָמִים, וְאָכְלָה; וְאֶבְרַכְכָּה לִפְנֵי יְהוָה, לִפְנֵי מוֹתִי. **ח** וַעֲתָה בְנִי, שְׁמַע בְּקוֹלִי--לֹאֲשֶׁר אָנִי, מִצֹּהָ אֶתְךָ. **ט** לָךְ-נָא, אֶל-הַצֹּאן, וְקַח-לִי מִשָּׁם שְׁנֵי גִדִּי עֲזִים, טָבִים; וְאֶעֱשֶׂה אֹתָם מִטְעָמִים לְאָבִיךָ, כַּאֲשֶׁר אֶהֱבִי. **י** וְהִבֵּאתָ לְאָבִיךָ, וְאָכַל, בְּעֶבֶר אֲשֶׁר יִבְרַכְךָ, לִפְנֵי מוֹתוֹ. **יא** וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב, אֶל-רְבֵּקָה אִמּוֹ: הֵן עֹשֶׂו אֲחִי אִישׁ שָׂעִר, וְאֲנִכִּי אִישׁ חֲלָק. **יב** אוֹלִי יִמְשְׁנִי אָבִי, וְהִיִּיתִי בְּעֵינָיו כְּמִתְעַתֵּעַ; וְהִבֵּאתִי עָלַי קָלְלָה, וְלֹא בִרְכָה. **יג** וַתֹּאמֶר לוֹ אִמּוֹ, עָלִי קָלְלֶתְךָ בְּנִי; אֲךָ שְׁמַע בְּקוֹלִי, וְלָךְ קַח-לִי. **יד** וַיֵּלֶךְ, וַיִּקַּח, וַיָּבֵא, לְאִמּוֹ; וַתַּעַשׂ אִמּוֹ מִטְעָמִים, כַּאֲשֶׁר אֶהֱבִי אָבִיו. **טו** וַתִּקַּח רְבֵּקָה אֶת-בִּגְדֵי עֶשָׂו בְּנָהּ הַגָּדֹל, הַחֲמֹדֶת, אֲשֶׁר אֶתָּה, בְּבִית; וַתַּלְבֹּשׂ אֶת-יַעֲקֹב, בְּנָהּ הַקָּטָן. **טז** וְאֵת, עֶרְת גִּדִּי הָעֲזִים, הַלְבִּישָׁה, עַל-יָדָיו--וְעַל, חֲלָקֶת צֹאנֶיהָ. **יז** וַתֵּתֶן אֶת-הַמִּטְעָמִים וְאֶת-הַלֶּחֶם, אֲשֶׁר עָשְׂתָה, בְּיַד יַעֲקֹב בְּנָהּ. **יח** וַיָּבֵא אֶל-אָבִיו, וַיֹּאמֶר אָבִי; וַיֹּאמֶר הֲנִנִּי, מִי אֶתָּה בְּנִי. **יט** וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל-אָבִיו, אֲנִכִּי עֹשֶׂו בְּכֹרֶךָ--עֲשִׂיתִי, כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֵלָי; קוּם-נָא שָׁבָה, וְאָכְלָה מִצִּידִי--בְּעֶבֶר, תִּבְרַכְנִי נַפְשֶׁךָ. **כ** וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֶל-בְּנוֹ, מִה-זֶּה מַהֲרַת לְמַצֵּא בְּנִי; וַיֹּאמֶר, כִּי הִקְרָה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לִפְנֵי. **כא** וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֶל-יַעֲקֹב, גִּשָׁה-נָּא וְאֶמְשָׁךְ בְּנִי: הֲאֵתָה זֶה בְּנִי עֹשֶׂו, אִם-לֹא. **כב** וַיִּגַּשׁ יַעֲקֹב אֶל-יִצְחָק אָבִיו, וַיִּמְשָׁהוּ; וַיֹּאמֶר, הִקַּל קוֹל יַעֲקֹב, וְהִיָּדִים, יָדֵי עֹשֶׂו. **כג** וְלֹא הִפִּירוּ--כִּי-הָיוּ יָדָיו כִּידֵי עֹשֶׂו אֲחִיו, שְׁעֶרְתוֹ; וַיִּבְרַכְהוּ. **כד** וַיֹּאמֶר, אֶתָּה זֶה בְּנִי עֹשֶׂו; וַיֹּאמֶר, אָנִי. **כה** וַיֹּאמֶר, הֲגִשָּׂה לִי וְאָכְלָה מִצִּיד בְּנִי--לְמַעַן תִּבְרַכְךָ, נַפְשִׁי; וַיִּגַּשׁ-לוֹ, וַיֹּאכַל, וַיָּבֵא לוֹ יֵין, וַיִּשְׁתְּ. **כו** וַיֹּאמֶר אֵלָיו, יִצְחָק אָבִיו: גִּשָׁה-נָּא וּשְׁקָה-לִי, בְּנִי. **כז** וַיִּגַּשׁ, וַיִּשְׁק-לוֹ, וַיֵּרַח אֶת-רִיחַ בִּגְדָיו, וַיִּבְרַכְהוּ; וַיֹּאמֶר, רֵאחַ רִיחַ בְּנִי, כְּרִיחַ שָׂדֶה, אֲשֶׁר בָּרַכְו יְהוָה.

פרק כ"ז (1-27) – ברכת יצחק ליעקב

לבנו של אברהם יצחק שני בנים – עשיו ויעקב. הבכור
מביניהם הוא עשיו, וברכת הבכורה ונשיאת המורשת
המשפחתית אמורה להיות שלו. אולם רבקה, אם הבנים,
רוצה שאת ברכת הבכורה יקבל יעקב, גם כי כך קיבלה
בבואה וגם כי הוא בנה האהוב. היא יוזמת הונאה, יעקב
יתחפש לעשו ואביו כבד הראיה יחשוב שהוא בכורו ויברך
אותו. יצחק חושד ביעקב כי גם בציווורונו חוש השמיצה שלו
וחוש המימוש שלו גורמים לו לחשוד. אבל בסוף הוא מברך
את יעקב. מצפה הונאה לה יצרוט ליעקב לברוח מביתו, ורק
אחרי תהליך ארוך בו רימו גם אותו הוא משתנה וראוי לשם
ישראל שמכיל בתוכו את המילה ישר. הוא גם מפייס לאחר
בנים רבות את עשו ומפליג איתו.

בתנ"ך התחפזות וההונאה היו נשקו של החלש. נשים, בנים
צעירים וכף מי שחש שנצטד לו צוול נקט בתחבולות כדי
להשיג את מה שחש שהוא ראוי לו. רבקה יודעת בבואה
שממשיק המורשת המשפחתית הוא יעקב, ולכן אומרת: "צלי
קללתך בני" ומוכנה לשלם את מחיר ההונאה. ובאמת
כשיעקב צולה את הבית לו הפעם האחרונה שהיא רואה אותו
כי כשישוב היא כבר לא תהיה בחיית.

בתנ"ך, וגם בימינו, לברכה יש משמעות. אולם המיוחד
בתנ"ך הוא שהיא נחשבה לבואה. דברי יצחק לבנו הם נבואה
בציני יעקב ורבקה.

עאלות לדיון:

1. האט נכון לפעול כפי שפעלה רבקה? אולי היו עוד דרכים כמו לשוחח עם יצחק, לספר לו על הנבואה ולקבל ביחד החלטה לגבי הבנייה?
2. האט ישנא לדעתכם מקרים בהם מותר לשקר? למצן שלום בית? כדי למנוע סבל וכאב מאדם? או שתמיד חובה לומר אמת ולשאט בתוצאות?
3. הצדפה של בן, מתח בין אחים, הם דברים שכולנו מכירים. כיצד לדעתכם על הורים לנהוג כדי למנוע מתחם בין אחים?

משימות:

- ספרו על תחושות שלכם שהצליחה להפתיח אנשים.
- לפניכם שני סרטונים.
- א. סבא טוביה על יצקה ועשיו – מהי הביקורת על רבקה בסרטון? ציינו גם שני הבדלים בין הסיפור בתנ"ך לסרטון.

<https://www.youtube.com/watch?v=-6TSEQwnnfc>

- ב. סיכום פרקים כ"ו-ל' בהראשית. איזה ידע מוסיף הסרטון על יצקה ועשיו? ציינו שלושה דברים.

https://www.youtube.com/watch?v=skH_GVZWn4c&t=70s

בראשית פרק לב

א וַיִּשְׁכֶּם לְבֶן בְּבִקֶּר, וַיִּנָּשֶׁק לְבָנָיו וּלְבָנוֹתָיו--וַיְבָרֶךְ אֶתְהֶם; וַיֵּלֶךְ וַיָּשֶׁב לְבֶן, לְמִקְמוֹ. ב. וַיַּעֲקֹב, הֵלֶךְ לְדֶרֶךְ; וַיִּפְגְּעוּ-בּוֹ, מִלְּאָכִי אֱלֹהִים. ג. וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב כְּאִשֶּׁר רָאָם, מִחֲנֵה אֱלֹהִים זֶה; וַיִּקְרָא

שם-המקום ההוא, מחנים. }פ{

ד וישלח יעקב מלאכים לפניו, אל-עשו אחיו, ארצה שעיר, שדה אדום. ה ויצו אתם, לאמר, כה תאמרו, לאדני לעשו: כה אמר, עבדך יעקב, עם-לבן גרתי, ואחר עד-עתה. ו. ויהי-לי שור וחמור, צאן ועבד ושפחה; ואשלחה להגיד לאדני, למצא-חן בעיניך. ז וישבו, המלאכים, אל-יעקב, לאמר: באנו אל-אחייך, אל-עשו, וגם הלך לקראתך, וארבע-מאות איש עמו. ח ויירא יעקב מאד, ויצר לו; ויחץ את-העם אשר-אתו, ואת-הצאן ואת-הבקר והגמלים--לשני מחנות. ט ויאמר, אם-יבוא עשו אל-המחנה האחת והכהו--והיה המחנה הנשאר, לפליטה. י ויאמר, יעקב, אלהי אבי אברהם, ואלהי אבי יצחק: יהוה האמר אלי, שוב לארצך ולמולדתך--ואיטיבה עמך. יא קטנתי מכל החסדים, ומכל-האמת, אשר עשית, את-עבדך: כי במקלי, עברתי את-הירדן הזה, ועתה הייתי, לשני מחנות. יב הצילני נא מיד אחי, מיד עשו: כי-ירא אנכי, אתו--פן-יבוא והכני, אם על-בנים. יג ואתה אמרת, היטב איטיב עמך; ושמתי את-זרעך כחול הים, אשר לא-יספר מרב. יד וילן שם, בלילה ההוא; ויקח מן-הבא בידו, מנחה--לעשו אחיו. טו עזים מאתים, ותישים עשרים, רחלים מאתים, ואילים עשרים. טז גמלים מיניקות ובניהם, שלשים; פרות ארבעים, ופרים עשרה, אתנת עשרים, ועזים עשרה. יז ויתן, ביד-עבדיו, עדר עדר, לבדו; ויאמר אל-עבדיו, עברו לפני, ורוח תשימו, בין עדר ובין עדר. יח ויצו את-הראשון, לאמר: כי יפגשך עשו אחי, ושאלך לאמר, למי-אתה ואנה תלך, ולמי אלה לפניך. יט ואמרת, לעבדך ליעקב--מנחה הוא שלוחה, לאדני לעשו; והנה גם-הוא, אחרינו. כ ויצו גם את-השני, גם את-השלישי, גם את-כל-ההלכים, אחרי העדרים לאמר: כדבר הזה תדברון אל-עשו, במצאכם אתו. כא ואמרתם--גם הנה עבדך יעקב, אחרינו: כי-אמר אכפרה פניו, במנחה ההלכת לפני, ואחרי-כן אראה פניו, אולי ישא פני. כב ותעבר המנחה, על-פניו; והוא לן בלילה-ההוא, במחנה. כג ויקם בלילה הוא, ויקח את-שתי נשיו ואת-שתי שפחתיו, ואת-אחד עשר, ילדיו; ויעבר, את מעבר יבק. כד ויקחם--ויעברם, את-הנחל; ויעבר, את-אשר-לו. כה וינתר יעקב, לבדו; ויאבק איש עמו, עד עלות השחר. כו וירא, כי לא יכל לו, ויגע, בכף-ירכו; ותקע כף-ירך יעקב, בהאבקו עמו. כז ויאמר שלחני, כי עלה השחר; ויאמר לא אשלחה, כי אם-ברכתני. כח ויאמר אליו, מה-שמך; ויאמר, יעקב. כט ויאמר, לא יעקב יאמר עוד שמך--כי, אם-ישראל: כי-שרית עם-אלהים ועם-אנשים, ותוכל. ל וישאל יעקב, ויאמר הגידה-נא שמך, ויאמר, למך זה תשאל לשמי; ויברך אתו, שם. לא ויקרא יעקב שם המקום, פניאל: כי-ראיתי אלהים פנים אל-פנים, ותנצל נפשי. לב ויזרח-לו השמש, כאשר עבר את-פנואל; והוא צלע, על-ירכו. לג על-כן לא-יאכלו בני-ישראל את-גיד הנשה, אשר על-כף הירך, עד, היום הזה: כי נגע בכף-ירך יעקב, בגיד הנשה.

פרק ל"ה – השיבה לארץ, הפיוס עם עשיו ושינוי השם

כעבור למעלה מצערים שנה, לאחר שיצקה חי בבית לבן הארמי ונשא את בנותיו רחל ולאה לנשים, הוא שב לארצו. השיבה כרוכה בצורך להתפייס עם עשיו. יצקה שצבר תהליך של שינוי וטע חוש מנקמת אחיו, שולח אליו מתנות פיוס. בלידה שלפני המפגש, נאבק עם יצקה איש שלפי המסורת היה מלאך. בסוף המאבק האיש רוצה ללכת, אך יצקה דורש ממנו ברכה, וכך הוא מקבל ממנו את השם החדש ישראל והמקום בו התרחש המאבק קיבל את השם פניאל. מצעה אבות סימן לבנים: כפי שיצא יצקה לאלות ושב ממנה, כך העם יוצא לאלות ושב ממנה. כפי שיצקה יצא חבול מהמאבק, טע העם הסובל מרדיפות באלות יוצא ממנה חבול. סיפור המאבק עם האיש-המלאך מתרחש בלידה, כך האלות היא לילה, אולם בסופה האולה – עלות השחר. השם ישראל מציד על השינוי שחל ביצקה, הוא מתמודד עם האל ועם בני אדם, וכאמור, בשם זה מופיעה המילה ישר. אתה ראוי יצקה להיות אב האומה הקרויה על שמו.

עאלות לדיון:

1. לקראת הפגישה עם עשו עושה יצקה שלוש מעשים: - מתכוון למאבק ומחלק את אנשיו נשותיו וילדיו לפני מחנות כדי שאחד לפחות ינצח. - שולח מתנות פיוס לעשיו.

- מתפלל

- מה אתם הייתם עושים לקראת מפגש טעון הקשור
שמירתו פיוס והשלמה עם חבר או בן משפחה?
2. יש אנשים הבוחרים לשנות את שמם. מהי המטרה של
מעשה כזה ומה דעתכם עליו? מה פירוש שינוי שם
ולמה זה חשוב?
3. איזה פירוש לתנ"ך מתאים לכם: סמלי (מעשה אבות
סימן לבנים) או פסיכולוגי ספרותי? נאקו.

משימות:

לפניכם תמונה מפורסמת של מאבק יעקב עם המלאך

• קראו את הפסוקים הבאים והביאו מהם הוכחה

לטענה שהאיש צימו נאהק יצקה היה מלאק:

כה ויותר יצקה, לָבְדוּ; וַיֵּאָקֵי אִישׁ אֶמֶן, עַד עֲלֹת
הַשָּׁחַר. כּו וַיֵּרָא, כִּי לֹא יָכַל לֹא, וַיֵּעַר, בְּכֵף-יָרְכוּ; וַתִּקַּע
כֵּף-יָרֵךְ יִצְקָה, בְּהֶאֱבָקוֹ אֶמֶן. כז וַיֵּאָמֶר שֶׁלְחָנִי, כִּי עָלָה
הַשָּׁחַר; וַיֵּאָמֶר לֹא אֶשְׁלַחְקָה, כִּי אִם-בִּרְכָתִנִּי. כח וַיֵּאָמֶר
אֵלָיו, מֶה-שָּׂמָק; וַיֵּאָמֶר, יִצְקָה. כט וַיֵּאָמֶר, לֹא יִצְקָה
יֵאָמֶר עוֹד שָׂמָק--כִּי, אִם-יִשְׂרָאֵל: כִּי-שָׂרִית עִם-אֶלֶהִים
וְעִם-אֲנָשִׁים, וַתּוֹכֵל. ל וַיֵּשָׁאֵף יִצְקָה, וַיֵּאָמֶר הֲאִידָה-נָא
שָׂמָק, וַיֵּאָמֶר, לָמָּה זֶה תִּשְׁאַל לִשְׁמִי; וַיִּבְרַךְ אֹתוֹ,
עַם. לא וַיִּקְרָא יִצְקָה שֵׁם הַמָּקוֹם, בְּנִי־אֵל: כִּי-רֵאִיתִי
אֶלֶהִים בְּנִי אֵל-פָנִים, וַתִּנָּצַל נַפְשִׁי.

• יש הטוענים כי הקרה לא הוכרע ואף לא ניצח בו.

הביאו הוכחה מן הקטע לטענה זו.

בראשית פרק לז

א וַיָּשָׁב יַעֲקֹב, בְּאֶרֶץ מִגְדֵּי אַבְיוֹ--בְּאֶרֶץ, כְּנָעַן. ב אֵלֶּה תִּלְדוֹת יַעֲקֹב, יוֹסֵף בֶּן-שִׁבְעָה-עָשָׂר
שָׁנָה הָיָה רָעָה אֶת-אָחִיו בְּצָאן, וְהוּא נָעַר אֶת-בְּנֵי בְלָהָה וְאֶת-בְּנֵי זִלְפָּה, נָשֵׁי אַבְיוֹ; וַיָּבֵא יוֹסֵף
אֶת-דִּבְתָּם רָעָה, אֶל-אֲבִיהֶם. ג וַיִּשְׂרָאֵל, אֶהָב אֶת-יוֹסֵף מִכָּל-בְּנָיו--כִּי-בֶן-זִקְנִים הוּא, לוֹ; וַעֲשֵׂה
לוֹ, כְּתוּבַת פָּסִים. ד וַיֵּרָאוּ אָחִיו, כִּי-אֹתוֹ אֶהָב אֲבִיהֶם מִכָּל-אָחִיו--וַיִּשְׁנְאוּ, אֹתוֹ; וְלֹא יָכְלוּ, דַּבָּר
לְשַׁלֵּם. ה וַיִּחְלֹם יוֹסֵף חֲלוֹם, וַיַּגֵּד לְאָחִיו; וַיֹּסִפּוּ עוֹד, שִׁנְאָה אֹתוֹ. ו וַיֵּאמֶר, אֲלֵיהֶם: שְׁמְעוּ-נָא,
הַחֲלוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר חֲלַמְתִּי. ז וְהִנֵּה אֲנִי חֹנֵן מֵאֲלֵמִים אֲלֵמִים, בְּתוֹךְ הַשָּׂדֶה, וְהִנֵּה קָמָה אֲלַמְתִּי,
וְגַם-נִצְבָה; וְהִנֵּה תִסְבִּינָה אֲלַמְתֵּיכֶם, וַתִּשְׁתַּחֲוֶינּוּ לְאֲלַמְתִּי. ח וַיֹּאמְרוּ לוֹ, אָחִיו, הַמֶּלֶךְ תִּמְלֹךְ
עָלֵינוּ, אִם-מִשׁוֹל תִּמְשָׁל בָּנוּ; וַיֹּסִפּוּ עוֹד שִׁנְאָה אֹתוֹ, עַל-חֲלַמְתּוֹ וְעַל-דִּבְרָיו. ט וַיִּחְלֹם עוֹד חֲלוֹם
אַחֵר, וַיֹּסִפֶּר אֹתוֹ לְאָחִיו; וַיֹּאמֶר, הִנֵּה חֲלַמְתִּי חֲלוֹם עוֹד, וְהִנֵּה הַשָּׁמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ וְאַחַד עֶשֶׂר
כּוֹכָבִים, מִשְׁתַּחֲוִים לִי. י וַיֹּסִפֶּר אֶל-אֲבִיו, וְאֶל-אָחִיו, וַיַּגֵּד-בּוֹ אֲבִיו, וַיֹּאמֶר לוֹ מֶה הַחֲלוֹם הַזֶּה

אֲשֶׁר חִלְמַת: הַבּוֹא נְבוֹא, אָנִי וְאִמִּי וְאֶחָיו, לְהַשְׁתַּחֲוֹת לָךְ, אֶרְצָה. יֵא וַיִּקְנְאוּ-בּוֹ, אֶחָיו; וְאִבּוֹ, שָׁמַר אֶת-הַדָּבָר. יֵב וַיֵּלֶכְוּ, אֶחָיו, לְרַעוּת אֶת-צֶאֱן אֲבִיהֶם, בְּשֹׁכֶם. יֵג וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל-יוֹסֵף, הֲלוֹא אֶחָיו רַעִים בְּשֹׁכֶם--לָכֵה, וְאֶשְׁלַחְךָ אֲלֵיהֶם; וַיֹּאמֶר לוֹ, הֲנִי. יֵד וַיֹּאמֶר לוֹ, לָךְ-נָא רֹאה אֶת-שְׁלוֹם אֶחָיו וְאֶת-שְׁלוֹם הַצֶּאֱן, וְהַשְׁבִּנִי, דָּבָר; וַיִּשְׁלַחְהוּ מִעֵמֶק חֲבֵרוֹן, וַיָּבֹא שָׁכְמָה. טו וַיִּמְצְאוּהוּ אִישׁ, וְהִנֵּה תַעֲהָ בַשָּׂדֶה; וַיִּשְׁאַלְהוּ הָאִישׁ לֵאמֹר, מַה-תִּבְקֹשׁ. טז וַיֹּאמֶר, אֶת-אֲחִי אֲנִכִּי מִבְּקֹשׁ; הִגִּידָה-נָא לִי, אֵיפֹה הֵם רַעִים. יז וַיֹּאמֶר הָאִישׁ, נִסְעוּ מִזֶּה--כִּי שְׁמַעְתִּי אִמְרִים, נִלְכָּה דַתִּינָה; וַיֵּלֶךְ יוֹסֵף אַחֵר אֶחָיו, וַיִּמְצָאֵם בְּדֹתָן. יח וַיֵּרְאוּ אֹתוֹ, מֵרֶחֶק; וַיִּבְטְרוּ יִקְרַב אֲלֵיהֶם, וַיִּתְנַפְּלוּ אֹתוֹ לְהַמִּיתוֹ. יט וַיֹּאמְרוּ, אִישׁ אֶל-אֶחָיו: הִנֵּה, בַּעַל הַחִלְמוֹת הַלְזָה--בָּא. כ וַעֲתָה לָכֹו וְנִהְרָגְהוּ, וְנִשְׁלַכְהוּ בְּאֶחָד הַבְּרוֹת, וְאִמְרָנוּ, חַיָּה רָעָה אֲכָלְתָּהּ; וְנִרְאָה, מַה-יְהִי חִלְמַתִּיו. כא וַיִּשְׁמַע רְאוּבֵן, וַיִּצְלָהוּ מִיָּדָם; וַיֹּאמֶר, לֹא נִפְּנוּ נַפְשׁ. כב וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם רְאוּבֵן, אֶל-תִּשְׁפְּכוּ-דָם--הַשְׁלִיכוּ אֹתוֹ אֶל-הַבּוֹר הַזֶּה אֲשֶׁר בַּמִּדְבָּר, וַיֵּד אֶל-תִּשְׁלַחוּ-בּוֹ: לְמַעַן, הֲצִיל אֹתוֹ מִיָּדָם, לְהַשִּׁיבוֹ, אֶל-אֲבִיו. כג וַיְהִי, כַּאֲשֶׁר-בָּא יוֹסֵף אֶל-אֶחָיו; וַיִּפְּשִׁטוּ אֶת-יוֹסֵף אֶת-כְּתֹנֶתוֹ, אֶת-כְּתֹנֶת הַפָּסִים אֲשֶׁר עָלָיו. כד וַיִּקְחֵהוּ--וַיִּשְׁלַכְהוּ אֹתוֹ, הַבְּרָה; וְהַבּוֹר רֵק, אֵין בּוֹ מַיִם. כה וַיִּשְׁבּוּ, לֶאֱכֹל-לֶחֶם, וַיִּשְׂאוּ עֵינֵיהֶם וַיֵּרְאוּ, וְהִנֵּה אַרְחֹת יִשְׁמַעְאֵלִים בָּאָה מִגְּלַעַד; וְגַמְלִיָּהֶם נִשְׂאִים, נִכְאֹת וְצָרִי וְלֹט--הוֹלְכִים, לְהוֹרִיד מִצְרַיִמָּה. כו וַיֹּאמֶר יְהוָה, אֶל-אֶחָיו: מַה-בָּצַע, כִּי נִהְרַג אֶת-אֶחָיו, וְכִסִּינוּ, אֶת-דָּמּוֹ. כז לָכֹו וְנִמְכְּרֻנוּ לַיִּשְׁמַעְאֵלִים, וַיִּדְנוּ אֶת-תִּהְיֵה-בּוֹ, כִּי-אֶחָיו בְּשִׁרְנוֹ, הוּא; וַיִּשְׁמַעוּ, אֶחָיו. כח וַיַּעֲבֵרוּ אֲנָשִׁים מִדִּינִים סֹחְרִים, וַיִּמְשְׁכוּ וַיַּעֲלוּ אֶת-יוֹסֵף מִן-הַבּוֹר, וַיִּמְכְּרוּ אֶת-יוֹסֵף לַיִּשְׁמַעְאֵלִים, בְּעֶשְׂרִים כֶּסֶף; וַיָּבִיאוּ אֶת-יוֹסֵף, מִצְרַיִמָּה. כט וַיָּשֶׁב רְאוּבֵן אֶל-הַבּוֹר, וְהִנֵּה אֵין-יוֹסֵף בַּבּוֹר; וַיִּקְרַע, אֶת-בְּגָדָיו. ל וַיָּשֶׁב אֶל-אֶחָיו, וַיֹּאמֶר: הִילָד אִינוּ, וְאֲנִי אֲנִי אֲנִי-בָא. לא וַיִּקְחוּ, אֶת-כְּתֹנֶת יוֹסֵף; וַיִּשְׁחָטוּ שְׂעִיר עִזִּים, וַיִּטְבְּלוּ אֶת-הַכְּתֹנֶת בְּדָם. לב וַיִּשְׁלַחוּ אֶת-כְּתֹנֶת הַפָּסִים, וַיָּבִיאוּ אֶל-אֲבִיהֶם, וַיֹּאמְרוּ, זֹאת מִצְאָנוּ: הַפֶּר-נָא, הַכְּתֹנֶת בְּנֶךְ הוּא--אִם-לֹא. לג וַיִּפְרֹה וַיֹּאמֶר כְּתֹנֶת בְּנִי, חַיָּה רָעָה אֲכָלְתָּהּ; טָרֶף טָרֶף, יוֹסֵף. לד וַיִּקְרַע יַעֲקֹב שְׁמֹלְתָיו, וַיִּשֶׂם שֵׁק בְּמִתְנִיָו; וַיִּתְאַבֵּל עַל-בָּנוּ, יָמִים רַבִּים. לה וַיִּקְמוּ כָל-בָּנָיו וְכָל-בָּנֹתָיו לִנְחָמוֹ, וַיִּמָּאן לְהִתְנַחֵם, וַיֹּאמֶר, כִּי-אֶרֶד אֶל-בְּנֵי אָבִל שְׂאֵלָה; וַיִּבֶךְ אֹתוֹ, אֲבִיו. לו וְהַמִּדְּנִים--מָכְרוּ אֹתוֹ, אֶל-מִצְרַיִם: לְפֹטִיפֹר סָרִיס פְּרָעָה, שֶׁר הַטְּבָחִים.

פרק ל"ז – מכירת יוסף

לִיצְקָה הָיוּ 12 בָּנִים מֵאֲרֵבָע נְשֹׁתָיו: רַחֵל, לֵאָה, בִּלְהָה וְזֵלֶפָה. מֵרַחֵל הָיוּ לוֹ שְׁנַיִם – יוֹסֵף וְבִנְיָמִין. יוֹסֵף הָיָה בֶן אֶהוָה בִּיּוֹמָר עַל אֲבִיו שֶׁאֵפִילוֹ הָכִין לוֹ בָּעֵד מִיּוֹחַד – כְּתוּבָת פְּסִיט. בִּאוֹמָט

ימי קשה היה להפיק צבא, ולצבא בד הפסים נחשב לדבר
יוקרתי.

בפרקנו יוסף בן 17, נער מוכשר וחולט חלומות, אך גם חסר
רעיונות לסיטואציות חברתיות, ולכן לא מבין את קנאת אחיו
ומספר להם על חלומותיו. יוסף גם מספר לאביו כי האחים
אינם עובדים טוב (מביא את דיבתם רעה). כל הדברים
האלה גורמים לשנאה עזה המביאה לרצון להפטר מיוסף
ולהרוג אותו. ראובן, האח הבכור, מנסה להציף את יוסף
ומציע לזרוק אותו לבור במטרה לבוא אחר כך ולהוציאו,
יהודה מצומת זאת, מציע למכור אותו לעבדות במצרים.
הצעת יהודה מתקבלת. את כתונת הפסים של יוסף האחים
טובלים בדם כדי שיעקב אביהם יחשוב שהוא מת. יעקב אכן
חושב כך ומסרה להתנחם על אובדן יוסף שנים רבות.

פרק זה מתחיל סיפור ארוך של עלייתו לגדולה של יוסף
במצרים, רעב בארץ וירידת האחים אליו למצרים. שם לאחר
תהליך ארוך יוסף מתגלה לאחיו והם משתקעים במצרים
דבר המוביל לגלות ארוכת שנים במצרים שם הפכו המצרים
את העם שהתפתח ממסכת יעקב לעם של עבדים.

שאלות לדיון:

1. "לצולם אל ישנה אדם בנו בין הבנים שהביא מקל
שנתן יעקב ליוסף יותר משאר בניו (שעה לו כתונת
פסים) נתקנאו בו אחיו ונתגלגל הדבר וירדו אבותינו

למזרים) שבת י' ב. (כלומר, שבאלף מצעה זה בא העונש
הנורא של עבוד מזרים).

כיצד מסבירים החכמים (חז"ל) את גלות מזרים?
מה, לדעתכם, הם רצו לאמר באמירה חריפה זו?
2. לפעמים חלומות מתגשמים. בתנ"ך החלום הוא נבואה,
בימינו נוהגים לפתור חלומות בדרך פסיכולוגית. מה
דעתכם? האם חלומות הם ראי הנפש? חלון? על מה
אתם חולמים ומה תרצו להגשים? איך ניתן להגשים
חלומות?

משימות:

• לפניכם שיר של נורית זרחי - יוסף:

והשמש והירח קדו לי
ואחת-עשרה האלומות
אבל מדוע אתם מביטים בי כך
אני אחראי על החלומות?!

בגני השינה שלי
קול מופיע
ואחד-עשר כוכבים משתחווים
והרי לא אני את החלים פתרתי
פתר אותו אבינו, אבי

ואם אני הוא הבן האהוב
זה שיזרק עוד לבור
ואחר לארץ המצרים
האם כתונת הפסים נתן לי אבי
גמול קטן היא ליסורים?

אם כך ואם כך
האם מישוהו מכם, אחים,
יחליף גורלו בגורלי,

אתם, שלא חלמוני מעולם
והיושבים לנצח בחלומי.

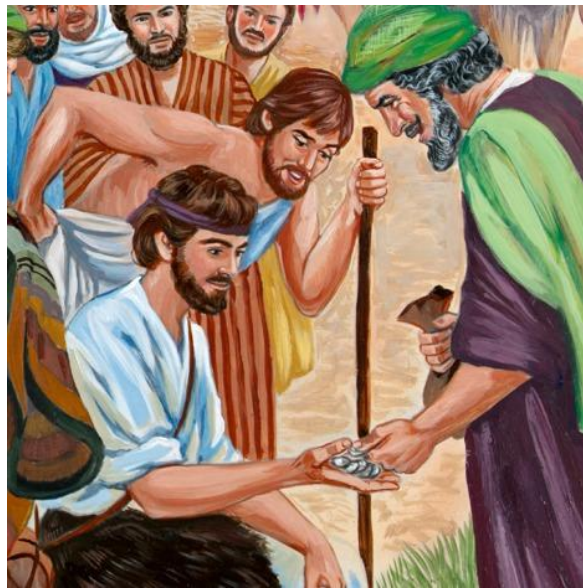
א. איזה טענות יש ליוסף כלפי כעס האחים על

חלומותיו ועל כתונת הפסים שלו לפי השיר?

ה. מה יחסו של יוסף לאחים לפי השיר? האם גם הוא

שונא אותם?

• לפניכם תמונה – מה רצה הצייר לבטא בתמונה זו?

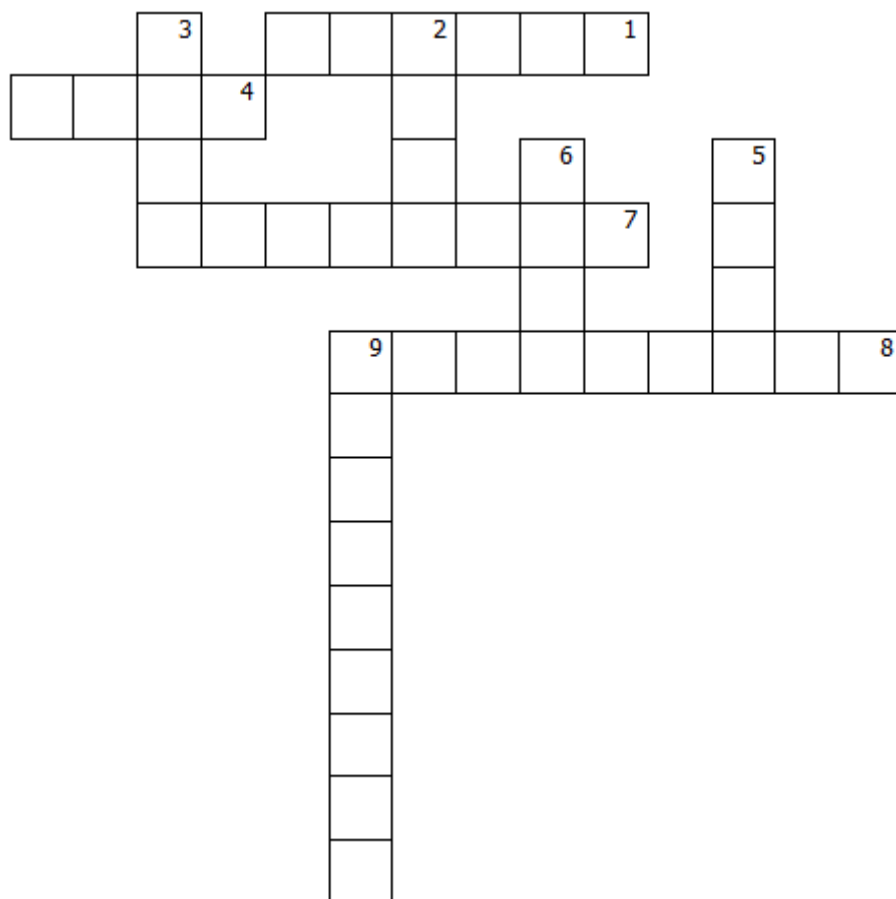
• לפניכם סרטון:

<https://www.youtube.com/watch?v=s36e3ZnLaAI&t=5s>

איזה מידע הוסיף הסרטון לפרשת יוסף ואחיו?

פעילות לסיכום היחידה:

תשבץ סיפורי האבות

מאוזן

1. מה מתגשם לפעמים
4. אשת יצחק
7. מנין הגיע אברהם לארץ
8. בגדו המיוחד של יוסף

מאונך

2. עם מי נאבק יעקב
3. שמו הראשון של אברהם
5. בכורו של יצחק
6. בנו המועדף של יעקב
9. אמונה באל אחד

לפניכם השיר "איפה הם כל אבותינו" – שר ישי ריבו:

<https://www.youtube.com/watch?v=23QX2wORqd4>

איפה הם כל אבותינו

איפה אברהם אבינו?

איפה איפה אברהם?

איפה אברהם אבינו

ירחם על בנו יצחק.

איפה הוא יוסף אחינו?

איפה בן פורת יוסף?

איפה הוא יוסף אחינו

שיחלום לי חלומות.

איפה היא רחל אמנו?

איפה איפה היא רחל

איפה היא רחל אמנו

שתזיל הרבה דמעות.

איפה הוא משה רבנו?

איפה איפה הוא משה?

איפה הוא משה רבנו

שיתן את הלוחות.

אליהו נביאנו

אליהו הנביא

אליהו נביאנו

לנו השלום יביא.

איפה הם כל אבותינו?

איפה הם כולם?

מי יתן ויברכנו-

בזכותם ריבון עולם.

- אל מי מהדמויות הסיר למדת?
- מדוע בנוי הסיר משאלות? מה המסר של הסיר?

יחידה שלישית – השעבוד מצרים, משה, עשרת הדברות וכיבוש הארץ

שמות פרק א

א ואלה, שמות בני ישראל, הבאים, מצרימה: את יעקב, איש וביתו באו. ב ראובן שמעון, לוי ויהודה. ג יששכר זבולן, ובנימן. ד דן ונפתלי, גד ואשר. ה ויהי, כל-נפש יצאי ירה-יעקב--שבועים נפש; ויוסף, היה במצרים. ו וימת יוסף וכל-אחיו, וכל הדור ההוא. ז ובני ישראל, פרו וישרצו וירבו ויעצמו--במאד מאד; ותמלא הארץ, אתם. {פ} ח ויקם מלך-חדש, על-מצרים, אשר לא-ידע, את-יוסף. ט ויאמר, אל-עמו: הנה, עם בני ישראל--רב ועצום, ממנו. י הבה נתחכמה, לו: פן-ירבה, והיה כי-תקראה מלחמה ונוסף גם-הוא על-שנאינו, ונלחם-בנו, ועלה מן-הארץ. יא וישימו עליו שרי מסים, למען ענתו בסבלתם; ויבן ערי מסכנות, לפרעה--את-פתם, ואת-רעמסס. יב וכאשר יענו אתו, כן ירבה וכן יפרץ; ויקצו, מפני בני ישראל. יג ויעבדו מצרים את-בני ישראל, בפרך. יד וימררו את-חייהם בעבדה קשה, בחמר ובלבנים, ובכל-עבדה, בשדה--את, כל-עבדתם, אשר-עבדו בהם, בפרך. טו ויאמר מלך מצרים, למילדת העברית, אשר שם האחת שפרה, ושם השנית פועה. טז ויאמר, בילדכן את-העבריות, וראיתן, על-האבנים: אם-בן הוא והמתן אותו, ואם-בת הוא וחסיה. יז ותיראן המילדת, את-האלהים, ולא עשו, כאשר דבר אליהן מלך מצרים; ותחיינן את-הילדים. יח ויקרא מלך-מצרים, למילדת, ויאמר להן, מדוע עשיתן הדבר הזה; ותחיינן את-הילדים. יט ותאמרן, המילדת אל-פרעה, כי לא כנשים המצרית העברית: כי-חיות הנה, בטורם תבוא

אלהן המילדת וילדו. כ' ויטב אלהים, למילדת; וירב העם ויעצמו, מאד. כא ויהי,
 פי-יָרָאוּ המילדת את-הָאֱלֹהִים; ויעש להם, בָּתִּים. כב ויצו פרעה, לְכָל-עַמּוֹ
 לאמר: כָּל-הַבֶּן הַלִּיד, הִיאָרָה תִשְׁלִיכֶהוּ, וְכָל-הַבֵּת, תָּסִין. פ

שמות א' – העם מצרים

הפרק עוסק בהפיכת בני יצקא ממסכה לעם.
 בשכחה שיוסף הציל את מצרים משנות הרעב, בשעבוד
 של בני ישראל והפיכתם לעבדים. באגרות הקשות של
 פרעה על העם. בהצלת הנפשות של הילדים על ידי
 המיילדות.

הפרק מלמחן עיסוק בחיים באגרות, בהתמודדות עם
 אגרות קשות. בעריצות של אנשים כלפי אחרים.
שאלות לדיון:

1. מה לדעתכם מעורר אנטישמיות?
2. מהן התכונות של חסידי אומות העולם לפי
 הפרק? מי כולל מתוך הומאניות ומי מתוך רע
 דתי?
3. מדוע לדעתכם נשים התנדדו לעזרות פרעה?
 האם אפשר להבין למה דווקא הן, מתוקף היותן
 נחות דומיננטיות בחברה, חשו שיש להתנדד
 לרדיפות?
4. מדוע גר פרעה להשמיד דווקא את הבנים
 ולהשאיר את הבנות?
5. פרעה מנמק את התנדדותו לבני ישראל בכך שאם
 תפרוץ מלחמה הם יהיו גיס חמישי. מעין בולגריה.

האט, לדעתכם, יש לנאמנות כפולה כאשר
יהודים חיים בארץ? האט דא יהו נאמנים
לארץ בה הם חיים?

משימות:

• 30 בקדיון לפרט 12 שנים של עבודות

<https://www.youtube.com/watch?v=k5wAUhht9HA>

בסרטון מוצגים חייו של עבד. הציגו את הקשיים
שבחיים אלה. מדוע חשבו המתיישבים האמריקאים
שיותר לאדם אחד לעבוד אדם אחר? איזה סוגי
עבודות יש כיום לדעתכם?

שמות פרק ב

א וַיֵּלֶךְ אִישׁ, מִבֵּית לִוִּי; וַיִּקַּח, אֶת-בֵּת-לִוִּי. ב וַתְּהֵי הָאִשָּׁה, וַתֵּלֶד בֶּן; וַתֵּרָא אֹתוֹ כִּי-טוֹב הוּא,
וַתִּצְפְּנֵהוּ שְׁלֹשָׁה יָרְחִים. ג וְלֹא-יָקְלָה עוֹד, וַתִּקַּח-לּוֹ תִּבְת־גָּמָא, וַתִּחְמְרָה בְּחֶמֶר
וּבְצִפָּת; וַתִּשֶׂם בָּהּ אֶת-הַיֶּלֶד, וַתִּשֶׂם בְּסוּף עַל-שִׁפְתֵי הַיָּר. ד וַתִּתְּצַב אַחֲתוֹ, מִרְחֹק, לִדְעָה,
מִה-יַּעֲשֶׂה לוֹ. ה וַתֵּרָד בֵּת-פְּרָעָה לְרַחֵץ עַל-הַיָּר, וְנִעְרַתֶּיהָ הִלְכֹת עַל-יַד הַיָּר; וַתֵּרָא אֶת-
הַתִּבָּה בְּתוֹךְ הַסּוּף, וַתִּשְׁלַח אֶת-אִמָּתָהּ וַתִּקְרָא. ו וַתִּפְתַּח וַתִּרְאֶהוּ אֶת-הַיֶּלֶד, וְהִנֵּה-נֶעַר בֶּכָה;
וַתִּחַמַּל עָלָיו--וַתֹּאמֶר, מִיֶּלֶד־הָעִבְרִים זֶה. ז וַתֹּאמֶר אַחֲתוֹ, אֵל-בֵּת-פְּרָעָה, הֲאֵלֶךְ וְקִרְאֹתִי לָךְ
אִשָּׁה מִיִּנְקָת, מִן הָעִבְרִית; וַתִּינֶק לָהּ, אֶת-הַיֶּלֶד. ח וַתֹּאמֶר-לָהּ בֵּת-פְּרָעָה, לִכִּי; וַתֵּלֶךְ, הָעֹלְמָה,
וַתִּקְרָא, אֶת-אִם הַיֶּלֶד. ט וַתֹּאמֶר לָהּ בֵּת-פְּרָעָה, הִילִיכִי אֶת-הַיֶּלֶד הַזֶּה וְהִינֵקְהוּ לִי, וְאֲנִי, אֶתֵּן
אֶת-שְׂכָרָהּ; וַתִּקַּח הָאִשָּׁה הַיֶּלֶד, וַתִּנְיָקֵהוּ. י וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד, וַתְּבֹאֵהוּ לְבֵת-פְּרָעָה, וַיְהִי-לָהּ, לְבִן;
וַתִּקְרָא שְׁמוֹ, מֹשֶׁה, וַתֹּאמֶר, כִּי מִן-הַמִּים מָשִׂיתָהוּ. יא וַיְהִי בַּיָּמִים הֵהֵם, וַיִּגְדַּל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא אֶל-
אֲחִיו, וַיֵּרָא, בְּסִבְלָתָם; וַיֵּרָא אִישׁ מִצְרִי, מִכָּה אִישׁ-עִבְרִי מֵאֲחִיו. יב וַיִּפֹּן כֹּה וְכֹה, וַיֵּרָא כִּי אֵין
אִישׁ; וַיָּה, אֶת-הַמִּצְרִי, וַיִּטְמְנֵהוּ, בַּחּוֹל. יג וַיֵּצֵא בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי, וְהִנֵּה שְׁנֵי-אֲנָשִׁים עִבְרִים נָצִים;
וַיֹּאמֶר, לָרָשָׁע, לָמָּה תִּכָּה, רָעָךְ. יד וַיֹּאמֶר מִי שְׂמֶךָ לְאִישׁ שֶׁר וְשִׁפְט, עָלֵינוּ--הֲלֹהֲרֹגֵנִי אַתָּה
אֹמֵר, כְּאִשֶּׁר הִרְגַּת אֶת-הַמִּצְרִי; וַיֵּרָא מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר, אָכֵן נִדְּעָה הַדָּבָר. טו וַיִּשְׁמַע פְּרָעָה אֶת-
הַדָּבָר הַזֶּה, וַיִּבְקֹשׁ לְהַרְגֵּ אֶת-מֹשֶׁה; וַיִּבְרַח מֹשֶׁה מִפְּנֵי פְרָעָה, וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ-מִדְיָן וַיֵּשֶׁב עַל-
הַבָּאָר. טז וַלְכֹהֵן מִדְיָן, שִׁבְעַת בָּנוֹת; וַתְּבֹאֵנָה וַתִּדְּלָנָה, וַתִּמְלֹאנָה אֶת-הָרֶהֱטִים, לְהִשְׁקוֹת, צֹאן
אֲבִיהֶן. יז וַיָּבֹאוּ הָרָעִים, וַיִּגְרְשׁוּם; וַיָּקָם מֹשֶׁה וַיּוֹשֻׁעַן, וַיִּשָּׂק אֶת-צֹאֲנָם. יח וַתְּבֹאֵנָה, אֵל-רַעְוָאֵל

אביהן; ויאמר, מדוע מהרתן בא היום. יט ותאמרן--איש מצרי, הצילנו מיד הרעים; וגם-דלה דלה לנו, וישק את-הצאן. כ ויאמר אל-בנותיו, ואין; למה זה עזבתן את-האיש, קראן לו ויאכל לחם. כא ויאזל משה, לשבת את-האיש; ויתן את-צפרה בתו, למשה. כב ותלד בן, ויקרא את-שמו גרשם: כי אמר--גר הייתי, בארץ נכריה. {פ}

כג ויהי בימים הרבים ההם, וימת מלך מצרים, ויאנחו בני-ישראל מן-העבדה, ויזעקו; ותעל שועתם אל-האלהים, מן-העבדה. כד וישמע אלהים, את-נאקתם; ויזכר אלהים את-בריתו, את-אברהם את-יצחק ואת-יעקב. כה וירא אלהים, את-בני ישראל; וידע, אלהים. {ס}

שמות כ' – הולדת משה והפיכתו למנהיג

הפרק הוא תקציר חיי משה עד להפיכתו למנהיג העם המוציא אותו ממצרים. משה ניצל הצלה פלאית על ידי בת פרעה, תכונותיו כרוצף צדק באות הפרק לידי ביטוי בצצמ התערבותו במקרים בהם נעשה צוול וברצונו לעזור לחלש, בין אם הוא מבני עמו ובין אם הוא זר. בניאוד לסיפורים נפוצים על גיבור הנולד בארמון, מסתתר בקרה בני העם וחוזר לשלטון בבוא יומו, סיפורו של משה הפוק: הוא נולד כפשוט עמ, גדל בארמון כבן מאומץ, נאלץ לברוח כדי להציל את נפשו, אק חוזר לא כדי להשתלט על השלטון, אלא כדי להציל את המשוועדים.

עאלות לדיון:

1. מהן תכונותיו של מנהיג?
2. מה, לדעתכם, היה קורה אם משה היה גדל כל חייו בין עבדים ולא בארמון מלך? האם היה יודע מהי חירות? האם חיוני למנהיג לעדול בתנאים המאפשרים לו לחשוב מחוץ לקופסה?

3. משה מסתתר בבית יתרו כהן מד'ן. האם לדעתכם
הכרות עם דתות מאוונות חיוניות לאי שצריך לתת
תורה לעם ישראל?

4. משה מתחתן עם אישה שאינה בת עמו. מה דעתכם על
נישואין כאלה?

משימות:

לפניכם שלוש סרטונים העוסקים בשמות ובמשה.

• בחרו אחד מהם ונמקו מדוע בחרתם דווקא בו.

קטע מהסרט נסיך מצרים

<https://www.youtube.com/watch?v=QUeEfNF8hcg>

סימנים – שיחה על הפרק

<https://www.youtube.com/watch?v=y4iMBEE-5gQ>

סיכום הפרקים הראשונים של שמות

<https://www.youtube.com/watch?v=V-0yCswp6qM&t=36s>

שמות פרק כ

א וידבר אלהים, את כל-הדברים האלה לאמר. **ב** * אנכי יהוה אלהיך, אשר הוצאתיך
מארץ מצרים מבית עבדים: לא-יהיה לך אלהים אחרים, על-פני **ג**. לא-תעשה לך פסל, וכל-
תמונה, אשר בשמים ממעל, ואשר בארץ מתחת--ואשר במים, מתחת לארץ. **ד** לא-
תשתחוה להם, ולא תעבדם: כי אנכי יהוה אלהיך, אל קנא--פקד עון אבת על-בנים על-
שלשים ועל-רבעים, לשנאי. **ה** ועשה חסד, לאלפים--לאהבי, ולשמרי מצותי. **ו** לא תשא
את-שם-יהוה אלהיך, לשוא: כי לא ינקה יהוה, את אשר-ישא את-שמו לשוא. **ז** **פ**
ז זכור את-יום השבת, לקדשו. **ח** ששת ימים תעבד, ועשית כל-מלאכתך. **ט** ויום, השביעי--

שבת, ליהוה אלהיך: לא-תעשה כל-מלאכה אתה ובנך ובתך, עבדך ואמתך ובהמתך, וגרך, אשר בשעריך. י כי ששת-ימים עשה יהוה את-השמים ואת-הארץ, את-הים ואת-כל-אשר-בם, וינח, ביום השביעי; על-כן, ברך יהוה את-יום השבת--ויקדשהו. {ס} **ויא כבוד את-אביך, ואת-אמך--למען, יארכון ימך, על האדמה, אשר-יהוה אלהיך נתן לך. {ס} יב לא תרצח, {ס} לא תנאף; {ס} לא תגנב, {ס} לא-תענה ברעך עד שקר. {ס} יג לא תחמד, בית רעך; {ס} לא-תחמד אשת רעך, ועבדו ואמתו ושורו וחמרו, וכל, אשר לרעך.**

עלות כ' 1-13 – עשרת הדברות

**הפרק עוסק בחוקי היסוד של היהדות. בחוקים הנוצעים
לאמונה ובחוקים הנוצעים לאוסר. בחוקים שבין אדם לאדם
ובחוקים שבין אדם לחברו.**

**הדיבר הראשון והשני עוסקים באמונה מונותאיסטית ובאיסור
השיתוף וההכחמה. הדיבר השלישי עוסק באיסור להישבע לשוא
בשם האל. הדיבר הרביעי עוסק בשבת והחמישי בכיבוד הורים.
למעשה הם עוסקים בקדושת המשפט, בקדושת הזמן ובהכרת
הטוב.**

**הדיברות הבאים עוסקים באיסור הרצח, הניאוף, הגניבה,
עדות שקר, ובאיסור החמידה. למעשה הם עוסקים בקדושת
החיים, המשפחה, הרכוש, המשפט ובשליטה על רגש החמדנות.**

עאלות לדיון:

1. מהו חשיבותו של חוק לאיסוס חברה אנושית? האם כל
חברה צריכה חוק?

2. בישראל של ימינו יש חוקי יסוד. מעבר להיותם איסורים, הם קובעים נורמות ועקרונות. אילו עקרונות ונורמות יש בעשרת הדברות?

3. מה לדעתכם צריך לעשות כאשר ישנה התנגשות בין חוקים. למשל: אנו מכבדים את ההורים אבל הם אמרו לנו לעשות מעשה שאסור לעשות?

משימות:

- על אילו חוק מהחוקים שאתם מכירים מן המסורת הייתם מוותרים? אילו חוק הייתם מוסיפים?
- התבוננו בתמונה הבאה:

על פי מסורת ישראל הלוחות היו מרובעים, אבל כולנו רגילים לצורה הזו של הלוחות המקווקו. ממסורות נוצריות. מה דעתכם? האם מותר להיות מושפע מתרבות אחרת? איך תסבירו את העובדה שכולנו משתמשים בתאריק האלוצני ולא בתאריק העברי בחיי היומ-יום?

יהושוע פרק א

א ויהי, אחרי מות משה--עבד יהוה; ויאמר יהוה אל-יהושע בן-נון, משרת משה לאמר. ב. משה עבדי, מת; ועתה קום עבר את-היַרְדֵּן הַזֶּה, אתה וְכָל-הָעָם הַזֶּה,

אל-הארץ, אשר אנכי נתן להם לבני ישראל. ג. כל-מקום, אשר תדרוך כף-רגלכם בו--לכם נתתיו: כאשר דברתי, אל-משה. ד. מהמדבר והלבנון הזה ועד-הנהר הגדול נהר-פרת, כל ארץ החתים, ועד-הים הגדול, מבוא השמש--יהיה, גבולכם. ה. לא-יתיצב איש לפניך, כל ימי חייך: כאשר הייתי עם-משה אהיה עמך, לא ארפך ולא אעזבך. ו. חזק, ואמץ: כי אתה, תנחיל את-העם הזה, את-הארץ, אשר-נשבעתי לאבותם לתת להם. ז. רק חזק ואמץ מאד, לשמר לעשות ככל-התורה--אשר צוה משה עבדי, אל-תסור ממנו ימין ושמאול: למען תשכיל, בכל אשר תלך. ח. לא-ימוש ספר התורה הזה מפיה, והגית בו יומם ולילה, למען תשמר לעשות, ככל-הכתוב בו: כי-אז תצליח את-דרךך, ואז תשכיל. ט. הלא צויתוך חזק ואמץ, אל-תערץ ואל-תחת: כי עמך יהוה אלהיך, בכל אשר תלך. {פ}

י. ויצו יהושע, את-שטרי העם לאמר. יא. עברו בקרב המחנה, וצו את-העם לאמר, הכינו לכם, צידה: כי בעוד שלשת ימים, אתם עברים את-הירדן הזה, לבוא לרשת את-הארץ, אשר יהוה אלהיכם נתן לכם לרשתה. {פ} יב. ולראובני, ולגדי, ולחצי, שבט המנשה--אמר יהושע, לאמר. יג. זכור, את-הדבר, אשר צוה אתכם משה עבד-יהוה, לאמר: יהוה אלהיכם מניח לכם, ונתן לכם את-הארץ הזאת. יד. נשיכם טפכם, ומקניכם, ישבו, בארץ אשר נתן לכם משה בעבר הירדן; ואתם תעברו חמשים לפני אחיכם, כל גבורי החיל, ועזרתם, אותם. טו. עד אשר-יניח יהוה לאחיכם, ככם, וירשו גם-המה, את-הארץ אשר-יהוה אלהיכם נתן להם; ושבתם לארץ ירשתכם, וירשתם אותה, אשר נתן לכם משה עבד יהוה, בעבר הירדן מזרח השמש.

יהושע פרק א' 12-16 – כיבוש הארץ

הפרק עוסק בהנהגתו של יהושע את העם אחרי מות משה. יהושע מכניס את העם לארץ. על יהושע הוטל הציווי "לא ימוש ספר התורה הזה מפיק" כאימנטיק את דרכו של משה. שניים וחצי שבטים קיבלו משה הבטחה כי יוכלו להשאר בעבר הירדן המזרחי, אולם זאת רק אחרי שיעזרו לעם להתנחל בארץ.

דבר זה אמור ללמד על אחדות ועל סולידריות בין
שכטי העם.

שאלות לדיון:

1. האם חסד שמנהיג צבאי כיהושע יהיה גם איש רוח
לומד ספר וכפוף לחוקי התורה?
2. כמה דומה יהושע למשה? מדוע חסד להראות
שכטי שחזה משה את ים סוף כק חוצה יהושע את
הירדן? האם יורש של מנהיג צריק לדמות לו או
להביא משה חדש ואחר?
3. העם היה מחולק לשכטים. יש האומרים שגם
בישראל של ימינו אנו מחולקים לשכטים (הנשיא
רבלין דיבר על 4-5 שכטים). האם לדעתכם טוב
להיות מחולקים לשכטים? נמקו.

משימות:

לפניכם מפה של חלוקת הארץ לפי השכטים

- מי היו השכטים הגדולים?
- בנחלתו של איזה שבט נמצאת ירושלים?

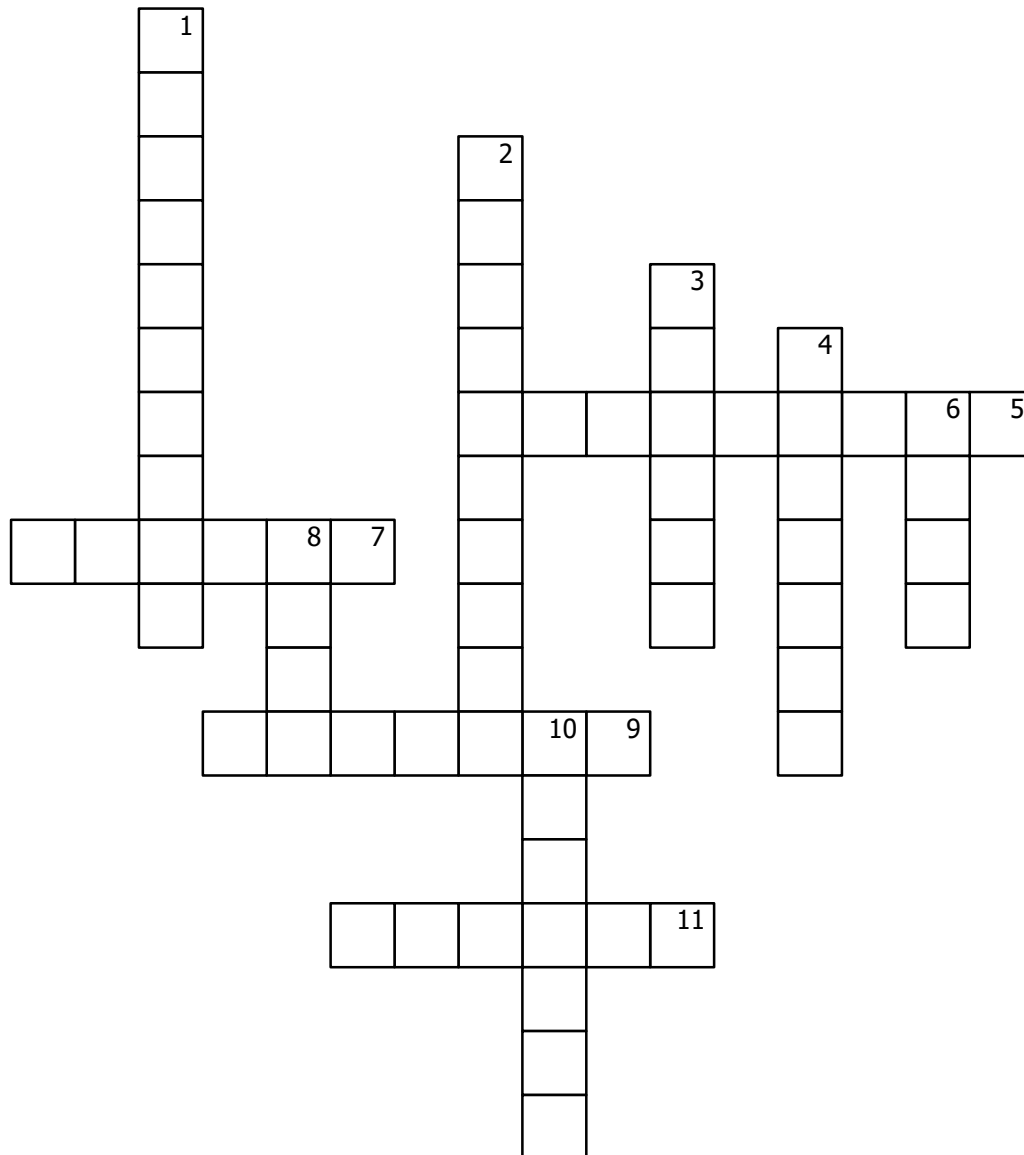
- מ' היו השבטים הכי קטנים?
- לשהט לוי אין נחלה. התוכלו להסביר למה?
- אינה שבת נמצא בתוך שבת?
- צפו בסרטון הבא:

<https://www.youtube.com/watch?v=xVmCs71QXgA>

מאינה שבת היה יהושע? אינה עיר כהן
ראשונה?

פעילות לסיכום היחידה

מצרים משה יהושע ועשרת הדברות

מאוזן

5. שמות המיילדות במצרים

7. אשת משה

9. הדיבר האחרון

11. הדיבר השישי

מאונך

1. כובש הארץ

2. הדברים שכתובים בלוחות הברית
3. מצילתו של משה בתיבה
4. תפקידו הדתי של חותן מושה
6. מלך מצרים
8. חותנו של משה
10. מיהי מרים

המשוררת זלדה כתבה:

לכל איש יש שם
 שנתן לו אלוהים
 ונתנו לו אביו ואימו

• מדוע נקרא ספר שמות ספר שמות – בחרו את

האפשרות המתאימה:

א. בגלל שמות המנהיגים החשובים משה, אהרן

ומרים

ב. בגלל שהוא כותח במילים ואלה שמות בני ישראל

ג. כדי שנזכור את השמות של אבותינו שירדו למצרים

• עשר הוא מספר סימלי המציג על שלמות. כתבו

ארבעה דברים הקשורים במספר עשר

הדברות _____

ימי תשובה _____

אנשים למנין _____

צדיקים בסדום _____

יחידה רביעית – מלחמה, מלחמות ואנשים

שמואל א פרק יז

א וַיֵּאָסְפוּ פְּלִשְׁתִּים אֶת-מַחְנֵיהֶם, לְמַלְחָמָה, וַיֵּאָסְפוּ, שָׂכָה אֲשֶׁר לַיהוּדָה; וַיַּחֲנוּ בֵּין-שׁוֹכָה וּבֵין-עֶזְקָה, בְּאַפְסֵי דָמִים. ב וַשָּׂאוּל וְאִישׁ-יִשְׂרָאֵל נֶאֱסָפוּ, וַיַּחֲנוּ בְּעֵמֶק הָאֵלֶּה; וַיַּעֲרֹכוּ מַלְחָמָה, לַקְרָאת פְּלִשְׁתִּים. ג וּפְלִשְׁתִּים עֹמְדִים אֶל-הָהָר, מִזֶּה, וַיִּשְׂרָאֵל עֹמְדִים אֶל-הָהָר, מִזֶּה; וְהָגִיא, בֵּינֵיהֶם. ד וַיֵּצֵא אִישׁ-הַבָּנִים מִמַּחֲנוֹת פְּלִשְׁתִּים, גִּלְיָת שִׁמּוֹ מִגֵּת: גִּבְהוֹ, שֵׁשׁ אַמּוֹת וְנִזְרָת. ה וְכֹבֵעַ נְחֹשֶׁת עַל-רָאשׁוֹ, וְשָׁרִיֹן קֶשֶׁקֶשִׁים הוּא לַבּוֹשׁ; וּמִשְׁקָל, הַשָּׁרִיֹן--חֲמִשָּׁת-אֲלָפִים שֶׁקֶלִים, נְחֹשֶׁת. ו וּמִצָּחַת נְחֹשֶׁת, עַל-רִגְלָיו; וְכִידּוֹן נְחֹשֶׁת, בֵּין כַּתְפָּיו. ז וְחֹץ (וְעֵץ) חֲנִיתוֹ, כְּמִנֹּר אֲרָגִים, וְלִהְבֵּת חֲנִיתוֹ, שֵׁשׁ-מֵאוֹת שֶׁקֶלִים בְּרִזָּל; וְנִשָּׂא הַצֶּנֶה, הַלֵּךְ לִפְנָיו. ח וַיַּעֲמֵד, וַיִּקְרָא אֶל-מַעֲרֹכַת יִשְׂרָאֵל, וַיֹּאמֶר לָהֶם, לָמָּה תִצָּאוּ לַעֲרֹף מַלְחָמָה: הֲלוֹא אֲנִי הַפְּלִשְׁתִּי, וְאַתֶּם עֲבָדִים לְשָׂאוּל--בְּרוּ-לָכֶם אִישׁ, וַיֵּרֶד אֵלָי. ט אִם-יֹכֵל לְהִלָּחֵם אִתִּי, וְהָכֵנִי--וְהֵינִי לָכֶם, לַעֲבָדִים; וְאִם-אֲנִי אוֹכֵל-לֶחֶם, וְהִפְתִּיתוּ--וְהֵייתֶם לָנוּ לַעֲבָדִים, וְעַבְדְּתֶם אֹתָנוּ. י וַיֹּאמֶר, הַפְּלִשְׁתִּי, אֲנִי חֲרַפְתִּי אֶת-מַעֲרֹכֹת יִשְׂרָאֵל, הַיּוֹם הַזֶּה; תָּנוּ-לִי אִישׁ, וְנִלְחָמָה יָחַד. יא וַיִּשְׁמַע שָׂאוּל וְכָל-יִשְׂרָאֵל, אֶת-דִּבְרֵי הַפְּלִשְׁתִּי הָאֵלֶּה; וַיַּחֲתוּ וַיִּרְאוּ, מָאֹד. {פ}

יב וַדּוּד בֶּן-אִישׁ אֶפְרַתִּי הַזֶּה, מִבֵּית לָחֶם יְהוּדָה, וְשִׁמּוֹ יִשִּׁי, וְלוֹ שְׁמֹנֶה בָנִים; וְהָאִישׁ בִּימֵי שָׂאוּל, זָקֵן בָּא בְּאֲנָשִׁים. יג וַיִּלְכוּ שְׁלֹשֶׁת בְּנֵי-יִשִּׁי, הַגְּדֹלִים--הֵלְכוּ אַחֲרֵי-שָׂאוּל, לְמַלְחָמָה; וְשֵׁם שְׁלֹשֶׁת בָּנָיו, אֲשֶׁר הֵלְכוּ בְּמַלְחָמָה--אֱלִיאָב הַבְּכוֹר וּמִשְׁנֵהוּ אֲבִינָדָב, וְהַשְּׁלִישִׁי שֵׁמָּה. יד וַדּוּד, הוּא הַקָּטָן; וְשְׁלֹשָׁה, הַגְּדֹלִים, הֵלְכוּ, אַחֲרֵי שָׂאוּל. {טו} וַדּוּד הָלַךְ וַנִּשָּׁב, מֵעַל שָׂאוּל, לָרְעוֹת אֶת-צֹאן אֲבִיו, בֵּית-לָחֶם. טז וַיִּגַּשׁ הַפְּלִשְׁתִּי, הַשָּׂכָם וְהָעָרְבִי; וַיִּתְּצֵב, אַרְבָּעִים יוֹם. {פ}

יז וַיֹּאמֶר יִשִּׁי לְדּוּד בְּנוֹ, קַח-נָא לְאַחִיךָ אִיפַת הַקָּלִיא הַזֶּה, וַעֲשֵׂהָ לָחֶם, הַזֶּה; וְהָרֹץ הַמַּחְנֶה, לְאַחִיךָ. יח וְאֵת עֶשְׂרֵת חֲרָצֵי הַחֶלֶב, הָאֵלֶּה, תָּבִיא, לְשֵׁר-הָאֵלֶּף; וְאֵת-אַחִיךָ תִּפְקֹד לְשִׁלּוֹם, וְאֵת-עֶרְבָתָם תִּקַּח. יט וַשָּׂאוּל וְהֵמָּה וְכָל-אִישׁ יִשְׂרָאֵל, בְּעֵמֶק הָאֵלֶּה; נִלְחָמִים, עִם-פְּלִשְׁתִּים. {ס} {כ} וַיִּשְׁכֶּם דָּוִד בַּבֹּקֶר, וַיִּטֵּשׁ אֶת-הַצֹּאן עַל-שֹׁמֶר, וַיִּשָּׂא וַיֵּלֶךְ, כְּאִשֶּׁר צִוָּהוּ יִשִּׁי; וַיָּבֹא, הַמַּעֲגָלָה, וְהַחִיל הַיָּצָא אֶל-הַמַּעֲרָכָה, וְהִרְעוּ בְּמַלְחָמָה. כא וַתַּעֲרֹף יִשְׂרָאֵל וּפְלִשְׁתִּים, מַעֲרָכָה לַקְרָאת מַעֲרָכָה. {כב} וַיִּטֵּשׁ דָּוִד אֶת-הַכֶּלִים מֵעָלָיו, עַל-יַד שׁוֹמֵר הַכֶּלִים, וַיָּרֹץ, הַמַּעֲרָכָה; וַיָּבֹא, וַיִּשָּׂא לְאַחִיו לְשִׁלּוֹם. {כג} וְהוּא מְדַבֵּר עִמָּם, וְהֵנָּה אִישׁ הַבָּנִים עוֹלָה גִלְיָת הַפְּלִשְׁתִּי שִׁמּוֹ מִגֵּת מִמַּעֲרוֹת (מִמַּעֲרֹכֹת) פְּלִשְׁתִּים, וַיְדַבֵּר, כְּדֹבְרִים הָאֵלֶּה; וַיִּשְׁמַע, דָּוִד. {כד} וְכָל אִישׁ יִשְׂרָאֵל, בְּרָאוּתָם אֶת-הָאִישׁ; וַיִּנָּסוּ, מִפָּנָיו, וַיִּירָאוּ,

מאד. כה ויאמר איש ישראל, הראיתם האיש העלה הזה--כי לחרף את-ישראל, עלה; והיה האיש אשר-יכנו יעשרנו המלך עשר גדול, ואת-בתו יתן-לו, ואת בית אביו, יעשה חפשי בישראל. {פ}

כו ויאמר דוד, אל-האנשים העמדים עמו לאמר, מה-יעשה לאיש אשר יפה את-הפלשתי הלז, והסיר חרפה מעל ישראל: כי מי, הפלשתי הערל הזה, כי חרף, מערכות אלהים חיים. כז ויאמר לו העם, כדבר הזה לאמר: כה יעשה, לאיש אשר יכנו. כח וישמע אליאב אחיו הגדול, בדברו אל-האנשים; ויסר-אף אליאב בדוד ויאמר למה-זה ירדת, ועל-מי נטשת מעט הצאן ההנה במדבר--אני ידעתי את-זדנך ואת רע לבבך, כי למען ראות המלחמה ירדת. כט ויאמר דוד, מה עשיתי עתה; הלוא, דבר הוא. ל ויסב מאצלו אל-מול אחר, ויאמר כדבר הזה; וישבהו העם דבר, כדבר הראשון. לא וישמעו, הדברים, אשר, דבר דוד; ויגדו לפני-שאול, ויקחהו. לב ויאמר דוד אל-שאול, אל-יפל לב-אדם עליו; עבדך ילה, ונלחם עם-הפלשתי הזה. לג ויאמר שאול אל-דוד, לא תוכל ללכת אל-הפלשתי הזה, להלחם, עמו: כי-נער אתה, והוא איש מלחמה מנעריו. לס {לד ויאמר דוד אל-שאול, רעה היה עבדך לאביו בצאן; ובא הארי ואת-הדוב, ונשא שו מהעדר. לה ויצאתי אחריו והפתיו, והצלתי מפיו; ויקם עלי--והחזקתי בזקנו, והפתיו והמיתיו. לו גם את-הארי גם-הדב, הכה עבדך; והיה הפלשתי הערל הזה, כאחד מהם, כי חרף, מערכת אלהים חיים. }ס {לז ויאמר, דוד, יהוה אשר הצלני מיד הארי ומיד הדב, הוא יצילני מיד הפלשתי הזה; }ס {ויאמר שאול אל-דוד לה, ויהוה יהיה עמך. לח וילבש שאול את-דוד מדיו, ונתן קובע נחשת על-ראשו; וילבש אתו, שריון. לט ויחגר דוד את-חרבו מעל למדיו ויאל ללכת, כי לא-נסה, ויאמר דוד אל-שאול לא אוכל ללכת באלה, כי לא נסיתי; ויסרם דוד, מעליו. מ ויקח מקלו בידו, ויבסר-לו חמשה חלקי-אבנים מן-הנחל וישם אתם בכלי הרעים אשר-לו ובילקוט--וקלעו בידו; ויגש, אל-הפלשתי. מא וילה, הפלשתי, הלך וקרב, אל-דוד; והאיש נשא הצנה, לפניו. מב ויבט הפלשתי ויראה את-דוד, ויבזהו: כי-היה נער, ואדמני עם-יפה מראה. מג ויאמר הפלשתי, אל-דוד, הכלב אנכי, כי-אתה בא-אלי במקלות; ויקלל הפלשתי את-דוד, באלהיו. מד ויאמר הפלשתי, אל-דוד: לכה אלי--ואתנה את-בשרך, לעוף השמים ולבהמת השדה. }ס {מה ויאמר דוד, אל-הפלשתי, אתה בא אלי, בחרב ובחנית ובכידון; ואנכי בא-אליך, בשם יהוה צבאות, אלהי מערכות ישראל, אשר חרפת. מז היום הזה יסגרר יהוה בידו והפיתך, והסרתי את-ראשך מעליך, ונתתי פגר מחנה פלשתיים היום הזה, לעוף השמים ולחית הארץ; וידעו, כל-הארץ, כי יש אלהים, לישראל. מז וידעו כל-הקהל הזה, כי-לא בחרב ובחנית יהושיע יהוה: כי ליהוה המלחמה, ונתן אתכם בידו. }ס {מח והיה כי-קם הפלשתי, וילה

וַיִּקְרַב לְקִרְיַת דָּוִד; וַיִּמְהַר דָּוִד, וַיֵּרֶץ הַמַּעֲרָכָה לְקִרְיַת הַפְּלִשְׁתִּי. **מט** וַיִּשְׁלַח דָּוִד
אֶת־יִדּוֹ אֶל־הַפְּלִי, וַיִּקַּח מִשָּׁם אֶבֶן וַיִּקְלַע, וַיַּךְ אֶת־הַפְּלִשְׁתִּי, אֶל־מִצְחוֹ; וַתִּטְבַּע הָאֶבֶן
בְּמִצְחוֹ, וַיַּפֵּל עַל־פָּנָיו אֶרֶצָה. **נ** וַיַּחֲזֶק דָּוִד מִן־הַפְּלִשְׁתִּי בַקֶּלַע וּבָאֶבֶן, וַיַּךְ אֶת־
הַפְּלִשְׁתִּי וַיִּמָּתֶהוּ; וַחֲרַב, אֵין בְּיַד־דָּוִד. **נא** וַיֵּרֶץ דָּוִד וַיַּעֲמֵד אֶל־הַפְּלִשְׁתִּי וַיִּקַּח אֶת־
חַרְבּוֹ וַיִּשְׁלֹפָה מִתַּעֲרָה, וַיִּמָּתֶתְהוּ, וַיִּכְרַת־בָּהּ, אֶת־רֹאשׁוֹ; וַיֵּרְאוּ הַפְּלִשְׁתִּים כִּי־מָתָה
גִּבּוֹרָם, וַיָּסֹסוּ. **נב** וַיָּקֻמוּ אַנְשֵׁי יִשְׂרָאֵל וַיהוּדָה וַיִּרְעוּ, וַיִּרְדְּפוּ אֶת־הַפְּלִשְׁתִּים, עַד־
בֹּאֶף גִּיא, וְעַד שַׁעֲרֵי עֶקְרוֹן; וַיִּפְּלוּ חֲלָלִי פְּלִשְׁתִּים, בְּדֶרֶךְ שַׁעֲרִים, וְעַד־גֹּת, וְעַד־
עֶקְרוֹן. **נג** וַיָּשָׁבוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל, מִדָּלֵק אַחֲרֵי פְּלִשְׁתִּים; וַיִּשְׁסּוּ, אֶת־מַחְנֵיהֶם. **נד** וַיִּקַּח
דָּוִד אֶת־רֹאשׁ הַפְּלִשְׁתִּי, וַיִּבְאֶהוּ יְרוּשָׁלַם; וְאֶת־כְּלָיו, שָׁם בְּאַהֲלוֹ. **ס** { **נה** וַיִּכְרְאוּ
שְׂאוֹל אֶת־דָּוִד, יֵצֵא לְקִרְיַת הַפְּלִשְׁתִּי, אָמַר אֶל־אַבְנֵר שֵׁר הַצָּבָא, בֶּן־מִי־זֶה הַנַּעַר
אַבְנֵר; וַיֹּאמֶר אַבְנֵר, חִי־נִפְשָׁךְ הַמֶּלֶךְ אִם־יִדְעָתִי. **נו** וַיֹּאמֶר, הַמֶּלֶךְ: שְׂאֵל אֹתָהּ,
בֶּן־מִי־זֶה הָעָלָם. **סא** { **נז** וַיָּשׁוּב דָּוִד, מִהַכּוֹת אֶת־הַפְּלִשְׁתִּי, וַיִּקַּח אֹתוֹ אַבְנֵר,
וַיִּבְאֶהוּ לִפְנֵי שְׂאוֹל; וְרֹאשׁ הַפְּלִשְׁתִּי, בְּיָדוֹ. **נח** וַיֹּאמֶר אֵלָיו שְׂאוֹל, בֶּן־מִי אֹתָהּ
הַנַּעַר; וַיֹּאמֶר דָּוִד, בֶּן־עֶבְדְּךָ יֹשִׁי בֵּית הַלְחָמִי.

fkine 'k 'y" - 7/7 fcl"it

המלך הראשון שאיחד את השבטים לעם אחד עם
הנהגה אחת היה שאול. אחד הקרבות הקשים של
שאל להגנת העם היה עם הפלשתים. בימים ההם
היה מקובל שקרב מוכרע על ידי מאבק בין שני
גיבורים בלבד כשכל אחד מהם נציל של מחנה אחר.
גליית הפלשתים מציג לשאל קרב כזה.
דוד הוא בנו הצעיר של איש מ שבט יהודה שבניו
המדוללים השתתפו באותה מערכה. האב שולח את
דוד עם מלון לאחים המדוללים הלוחמים, כשהוא
שומע את דברי גליית הוא מציג לשאל להלחם
איתו ומביא הוכחות לגבורתו – הצלחתו כרוצח לנצח
ארי ודג שרצו לפגוע בעדר של. שאל רוצה לתת

לדוד ציוד של לוחמים, אולם התלבושת אינה נוחה
 לו והוא מעדיף להלחם עם אבן קלע. הוא בוטח
 בה' ובאמת מצליח להרוג את גליית.
 הסיפור מדגיש את כשרונו של דוד, את חכמתו
 ותחבולותיו, את אמונתו.

לפניכם סיכום הפרק כפי שמספר ג'קי לוי:

https://www.youtube.com/watch?v=XNrBx_pfMck

שאלות לדיון:

1. סיפורים רבים בתנ"ך מדגישים דווקא את הבנים
 הצעירים. מדוע לדעתכם ישנה הדגשה כזו? הביאו
 דוגמה נוספת להעדפת הבן הצעיר.
2. ישראל היא מדינה קטנה, והיא מאויימת על ידי
 אינן ומדינות אויב אחרות. סיפורם של דוד
 וגליית היה השראה ליכולת הניצחון בעזרת חכמה
 ותחכום ולא דווקא כוח. הביאו דוגמה לניצחונות
 מתחומים שונים של ישראל כמו בתחום הכלכלי,
 בתחום התרבותי ועוד למרות קטנותה.

משימות:

לפניכם תמונה

- מה מבליטה התמונה וכיצד היא מפרשת את הסיפור?

- לפניכם התנ"ך בקומיקס - סיפור דוד ואליות

<https://www.youtube.com/watch?v=HSMwgUw3m8c>

הסרטון מציג את דוד כבצל שיצר אדמוני. ג'ינג'י.
הפרשנות המקובלת לאדמוני היא דווקא שצורו היה
שלוף ואדום (כמו האינדיאנים). אילה פירוש נראה
לכם והאם לדעתכם צריק לשנות ולתקן דברים
וטעויות שכבר התקבלו על ידי כולנו?

- לפניכם השיר גולית של אהקת כוורת

<https://www.youtube.com/watch?v=B0xWYu3zasE>

זהו שיר מאוד עצוב
על נושא כזה כאוב,
אם תשים תחבולות,
לא יצלח לך שנת"מ.
הגיבור של הסיפור

להגיד אותו אסור,
 נאלה רק שהשם שלו
 כמו אפריים.
 יום אביה בכפר קטן
 ציפורים שרות בגן,
 נאלה עוברת
 אך המנצח נשאר.
 בחצר נולד תינוק
 ומיד התחיל לצעוק
 "לא קוראים לי 'פריים' -
 שמי גוללית ולא אחרת!"
 כל התנ"ך כחד ממנו כמו מפיא,
 ציפורים ברחו הביתה,
 לוחמים גייסו ת'איל.
 הם קראו לו "השד מאסקלון".
 בגנון אחר שלום
 ילדים עברו לדום,
 בן חמש וכבר הספיק
 להביא הביתה סלע.
 התאמן כל יום שעות
 בלהפריע לחיות,
 יש אומרים היה לו קול
 נמוק מיט המלח.
 כל התנ"ך כחד ממנו כמו מפיא

ג'בורים ברחו הביתה
 לוחמים למדו חליל
 הם קראו לו בשקט מרחוק.
 הנה בא אלינו, בא אלנו
 גולי, גוליית
 מקוה שם הפעם
 הוא יחשוב אותי נחמד.
 הנה בא אלנו, בא אלנו
 גולי, גוליית,
 מקוה שלא ידרוך עלי,
 יעשה אותי למד.
 דוד מלך ישראל
 קם בבוקר לטייל,
 מרחוק רואה המון סואן
 צועק "הצילו!"
 בלי לחשוב יותר מיום
 התייצב על המקום,
 חוץ משני מלכים ואדי
 עוד לא ידעו אל מיהו.
 "בוא אלי, גוליית נחמד,
 שם אצלי על כף היד."
 "ככה מדברים?"
 שאף גוליית באסקלונית.
 דוד מלך התעצבן,

"הראטקה תנאן!"
 אבן לעברו ירה,
 קלע לו בול בפוני.
 כל התנ"ק אמר תודה והתרגש,
 "אט תרצה להיות מלכנו,
 תתקשר מחר בשש"
 ומאלץ לא שמעו אותם אומרים,
 הנה בא אלינו, בא אלינו...
 מקווה שלא ידרוך עלי
 מקווה שלא יקפץ עלי
 הנה בא אלינו גאליית
 השיר מתייחס אל גאליית כאל בריון מאלו שכולנו
 מכירים – איך מתמודדים עם אלימות בין צעירים
 וצע בריונות?

מלאכי' ה' (1-10) – המלכת דוד

א ויבאו כל-שבטי ישראל, אל-דוד--חברונה; ויאמרו לאמר, הננו עצמך ובשרך
 אנחנו. ב גם-אתמול גם-שלושום, בהיות שאול מלך עלינו, אתה הייתה מוציא
 (המוציא) והמביא, את-ישראל; ויאמר ה' לך, אתה תרעה את-עמי את-ישראל, ואתה
 תהיה לנגיד, על-ישראל. ג ויבאו כל-זקני ישראל אל-המלך, חברונה, ויכרת להם
 המלך דוד ברית בחברון, לפני ה'; וימשחו את-דוד למלך, על-ישראל.

הקטע הראשון של הפרק עוסק בבחירת דוד למלך. הסיבות
 המובאות כאן הן: אתה מאנשנו (עצמך ובשרך אנחנו) אתה
 מנהיג ואיבור צבאי (מוציא ומביא) ה' בחר אותך. ניכר

שהעם רואה בו מחליף לאהל כשהסיבה העקרית היא בחירת האל בדוד.

ד בן-שלשים שנה דוד, במלכו; ארבעים שנה, מלך. ה בחברון מלך על-יהודה, שבע שנים וששה חדשים; ובירושלם מלך, שלשים ושלש שנה, על כל-ישראל, ויהודה. ו וילך המלך ואנשיו ירושלם, אל-היבסי יושב הארץ; ויאמר לדוד לאמר, לא-תבוא הנה, כי אם-הסירך הענרים והפסחים לאמר, לא-יבוא דוד הנה. ז וילכד דוד, את מצדת ציון--היא, עיר דוד. ח ויאמר דוד ביום ההוא, כל-מכה יבסי ויגע בצנור, ואת-הפסחים ואת-הענרים, שנאו (שנואי) נפש דוד; על-כן, יאמרו, עור ופסח, לא יבוא אל-הבית. ט וישב דוד במצדה, ויקרא-לה עיר דוד; ויבן דוד סביב, מן-המלוא וביתה. י וילך דוד, הלוך וגדול; והי אלהי צבאות, עמו

הקטע השני עוסק בבחירת ירושלים כבירת ממלכת דוד. ירושלים היתה עיר יבוס, עם קטן שחי בארץ. הסיבה לבחירת ירושלים היתה בין השאר היותה שוכנת בין שתי נחלות: לו של יהודה שטח של דוד ולו של בנימין של שאול. בבחירה זו דוד מעביר מסר של איחוד בין שבטי ישראל. השמות הנוספים המופיעים כאן לירושלים הם: מצודת ציון ועיר דוד.

הציוורים והפסחים המוזכרים כאן הם צלמי האלימים של היבוסים, או הערה לאלגניות של היבוסים שטעם את הם ישימו חייילים ציוורים ופסחים לא ניתן לנצח אותם. ובכל זאת למרות שירושלים היתה עיר מצודה היא נכבשה על ידי דוד.

עאלות לדיון:

1. הפרק מציג מספר סיבות לבחירת מנהיג. מה לדעתכם

צריכות להיות הסיבות לבחירת מנהיג? היותו קרוב

אלינו? היותו מנהיג צבאי גדול? היותו איש רוח? היותו

אדם צעיר או דווקא מבוגר? סיבה אחרת?

2. מה הופך ציר לחשובה ומרכזית? המיקום שלה? היותה
מואנת וחלקה? אילו ציר אהובה עליכם בארץ ומה
הסיבות לכך?

משימות:

- לפניכם שני סרטונים – האחד עוסק בבחירה בירושלים
לבירה והשני באופן בו נכבשה ירושלים מידי היבוסים.
חזרו אחד מהם וצנו על השאלות הנלוות אליו:
א. צפו בסרטון הבא בו מסביר ג'קי לוי על בחירת
דוד למלך:

<https://www.youtube.com/watch?v=LupJCKQ-PvI>

איזה סיבות נוספות מציג ג'קי לבחירת ירושלים על
ידי דוד? כיצד מסביר הסרטון מדוע נחשבת העיר
למקדושה? האם אתם אוהבים לבקר בירושלים?

ב. צפו בסרטון בו מסביר וממחיש השחקן נתי רביץ
את כיבוש ירושלים:

<https://www.youtube.com/watch?v=jKjMy00WiUg>

מהי התחבולה בעזרתה נכבשה העיר לפי הסרטון?
כיצד זכה יואב לזהיות הרמטכ"ל של דוד? איזה
פעולות נוצלות אנחנו מכירים כיום של אנשים
סקיבלו אותם עבורה בישראל? מה לדעתכם צריך
לאפיין רמטכ"ל? תושיה? רציונות מחוץ לקופסה?
דואמה אישית? נוצלות?

מלכים א' ו' (1 + 11-13) – בניית המקדש

א ויהי בשמונים שנה וארבע מאות שנה לצאת בני-ישראל מארץ-מצרים בשנה הרביעית בחדש זו הוא החדש השני למלך שלמה על-ישראל ויבן הבית לה'.

יא ויהי דבר-ה' אל-שלמה לאמר. **יב** הבית הזה אשר-אתה בנה אם-תלך בחקתי ואת-משפטי תעשה ושמרת את-כל-מצותי ללכת בהם והקמתי את-דברי אתך אשר דברתי אל-דוד אביך. יג ושבנתי בתוך בני ישראל ולא אעזב את-עמי ישראל.

ידיו של דוד שהרבה להלחם מלאו דמים, לפיכך נאסר עליו לבנות מקדש ורק שלמה בנו – מלך השלום, בנה את בית המקדש.

פצילות קצרה:

לפניכם תמונה של דגם בית המקדש השני. האם לדעתכם חשובה תפילה יהיה מפואר, או פשוט וצנוע? נמקו.

המורה מסביר לתלמידים כי בגלל חטאי העם נחרב המקדש והעם יצא לגלות. אולם עם עליית השלטון הפרסי, הותר לעם לשוב לארצו ולהקים בית מקדש שני.

א ובשנת אחת, לכורש מלך פרס, לכלות דבר-יהוה, מפי ירמיה: העיר יהוה, את-רוח כרש מלך-פרס, ויעבר-קול בכל-מלכותו, וגם-במכתב לאמר. ב כה אמר, כרש מלך פרס--כל ממלכות הארץ, נתן לי יהוה אלהי השמים; והוא-פקד עלי לבנות-לו בית, בירושלם אשר ביהודה. ג מי-בכם מכל-עמו, יהי אלהיו עמו, ויעל, לירושלם אשר ביהודה; ויבן, את-בית יהוה אלהי ישראל--הוא האלהים, אשר בירושלם. ד וכל-הנשאר, מכל-המקומות אשר הוא גר-שם--ינשאווהו אנשי מקומו, בכסף ובזהב וברכוש ובבהמה; עם-הנדבה--לבית האלהים, אשר בירושלם. ה ויקומו ראשי האבות, ליהודה ובנימן, והפזנים, והלויים; לכל העיר האלהים, את-רוחו, לעלות לבנות, את-בית יהוה אשר בירושלם. ו וכל-סביבתיים חזקו בידיהם, בכלי-כסף בזהב ברכוש ובבהמה ובמגדנות--לבד, על-כל-התנדב. ז וז והמלך כורש, הוציא את-כלי בית-יהוה, אשר הוציא נבוכדנצר מירושלם, ויתנם בבית אלהיו.

עזרא א' (1-7) – הצהרת כורש ושיבת ציון

הפרסים מנצחים את הבעלים. והמלך הפרסי כורש מלאה בשנה הראשונה להשתלטותו על כל מדינות סובלניות כלפי העמים הכבושים. הוא מאפשר לאלפים לחזור לארץ ואף לבנות בית מקדש שני. מי שלא רוצה לחזור כי כבר התבסס באלות, יכול להשאיר, אבל מחוייב לתמוך בשבי ציון ולסייע להם בתרומות. הצהרת כורש ניתנת בכתב ובעל פה כדי שכלם יבינו אותה, והיא פותחת צידן חדש בתולדות העם. מדיניותו הסובלנית של כורש היתה כלפי כולם, אך התנ"ך מציין רק את יחסו אל עם ישראל. מדיניות זו הוכיחה את עצמה ובסך הכל מנעה מרידות של העמים הכבושים. הם אמנם נשארו כפופים לפרסים, אך קיבלו אוטונומיה לניהול עצמאי יחסית של ענייניהם.

סרטון מסכם של הצהרת כורש ושיבת ציון:

שאלות לדיון:

1. על חשיבותה של סובלנות. למה להיות סובלני? חופש

דת: מה יחסכם לדתות שונות?

2. על חייט בחוץ לארץ – יהדות אמריקה למשל, האם

ישנה אצלכם הבנה לרצון לחיות בחוץ לארץ? סיבות

להשארות בנכר: פרנסה, הרגל, קשרים חברתיים,

קושי לעבור לארץ חדשה עם שפה חדשה והרגלים

ומנהגים חדשים. מי מבניהם הכי משמעותי

לדעתכם? התוכלו לחשוב ולספר על קשייו של עולה

חדש?

3. לאן נעלמו העמים הקדומים? אין יותר בבלים...

בזכות מה לדעתכם החליקה היהדות מעמד על כק

הרבה שנים?

4. הצהרת כורש ניתנה גם בעל פה כי לא כולל ידעו

קראו וכתובו. מהי חשיבות הנחלת ההשכלה לכולם?

5. בשנת 1917 נתן הלורד בלפור הצהרה התומכת ברצון

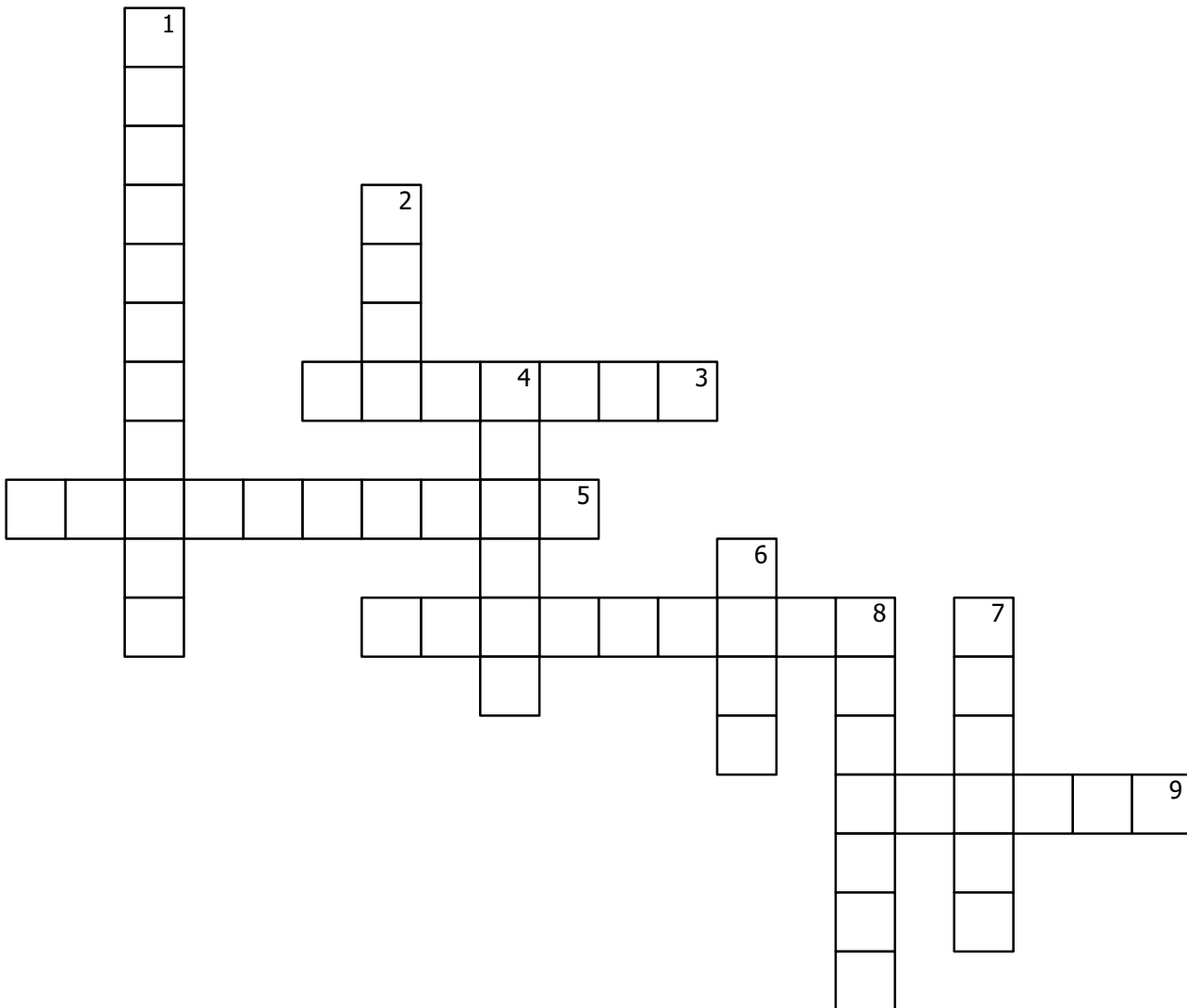
העם היהודי בבית לאומי. למה חשובות הצהרות

כאלה? למה חשובה הכרה בינלאומית בשאיפות של

עם לעצמאות?

פעילות איסכוכ היחידה

מלוכה גלות ושיבת ציון

מאוזן

- 3. תאריך שריפת המקדש
- 5. עבודה זרה מתועבת בימי מנשה
- 8. שם נוסף של ירושלים
- 9. עם מי נלחם דוד

מאונך

- 1. שר צבאו של דוד
- 2. הספר בו מופיעה ההצהרה
- 4. מחריבי ירושלים
- 6. מלך פרסי שנתן הצהרה
- 7. המלך האחרון ביהודה
- 8. ערכה ביקור בארמון שלמה

קישורים והמלצות על אתרים המסייעים ללמידה:

1. אתר מפמ"ר תנ"ך

<https://edu.929.org.il/>

באתר תמצאו מאגזין נושאים ואף שיעורים מוכנים על נושאי התנ"ך לכל רמות הלמידה: מחטיבה ועד תיכון.

2. תנך מנוקד

<https://www.mechon-mamre.org/i/t/t0.htm>

פרקי התנך בליווי אפשרות לשמיעה (לחיצה על האזנה לפרק מאפשרת את שמיעת הקראתו)

3. מאגר ספרות הקודש

<http://kodesh.snunit.k12.il/i/t/t0.htm>

פרקי התנ"ך בפורמט נעים ואסתטי, בליווי מילון מילים, הקראה, הסברים לפי פסוקים ועוד. דוגמה לנראות של פרק א' בבראשית:

<http://kodesh.snunit.k12.il/i/t/t0101.htm>

4. מקראנט – מאגר חומרים סרטונים ופדגוגיות בתנ"ך

<http://www.mikranet.org.il/>

5. 929 תנ"ך ביחד

<https://www.929.org.il/p/home>

בתנ"ך ישנם 929 פרקים. באתר תמצאו את הפרקים ואיד כל פרק פרשנויות, סרטונים, תמונות ועוד. בנוסף, תמצאו באתר קמפוס וירטואלי עם מבחר שיעורים עבורכם המורים. המאגזין גדול ויפה וממלא. דוגמה לשיעור קצרצר בבית הנשיא מפי מיכה אודמן:

<https://www.youtube.com/watch?v=CpXDNBBAGYk&t=2s>